МАССА А МЕХКАШКАРА ПРОЛЕТАРЕШ, ВІАШАГІКХЕТАЙ!

СЕРДАЛО

СВЕТ

арадувл 1923 шера денз

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай областнойн Грозненски городскойн комитетий а Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Совета а орган

Орган Чечено-Ингушского областного, Грозненского городского комитетов Коммунистической партии Советского Союза и Верховного Совета Чечено-Ингушской АССР

№ 19 (2644)

КІиранди

4

март

1962 шу.

Мах 2 кеп.

ХАНАЛ ХЬАЛХА кхоачашъергья шера план

НОХЧ-ГІАЛГІАЙ АССР-а ПРОМЫШЛЕННОСТА, ГІИШЛОШ ЕЧА, ТРАНСПОРТА БОЛХЛОША 1962-ча ШЕРА ТІАИЙЦА СОЦИАЛИСТИЧЕСКИ ДЕКХАРАШ

КПСС XXII-ча исторически съездо тІаийца, вай мехка коммунизм хьалъяра хьакъехьара Іалаьмате йоккха программа советски наьха кхоаччара гІулакх а хинна дІаэттай, хІаьта Коммунистически парте хьалхашка оттадаь сийлахьдоккхий декхараш кхоачашдара шоай низ, кхетам, хьаькъал дІадалара берригга къахьегамхой чІоаггІа оарцагІбаьхаб.

Дерригача советски халкъо санна, вай Нохч-ГІалгІай АССР-а къахьегамхоша а КПСС Программа кхоачашъелга шоай эггара доккхагІа дола декхар лерхІ. «Малгобекнефть» яхача мехкдаьтта управлене коммунистически къахьегама цІи лелаеча шоллагІча промысла коллективо дІадоладаь дика гІулакх хьал а лаьца республикерча промышленни предприятешка, керда хьалъеш латтача гІишлошка, транспорте 1962-ча шера — семилетка дилъагІча шера — план ханал хьалха кхоачашъяра чІоаггІа социалистически яхь йоаржаяьй.

Оаха, Нохч-ГІалгІайчен болхлоша, Іилмахоша, инженерно-техническа болхлоша, гІулакхерча наха творчески къахьега яхача парте тІахьехама практически гІулакхаща жоп лургда, берригга тхоай низ тІабохийтаргба къахьегама овсарле лакхъяра, Іилманнен дикагІа йолча опытан карагІдаьннараш боахама дерригача доакъошта шерра юкъедахьара, производства экономика тоаяра, из дикагІа вІаштІехьъякхара, цун ларда тІа дикка дукхагІа продукци арахецилга Іалашдергда.

Тхоай торонийн кхоачамийн дикка лоархІам а баь, семилетка дилъагІча шера ер социалистически декхараш тІаэц оаха.

ПРОМЫШЛЕННОСТЕ:

1962-ча шерара валови продукцин лоархІамегІа йола изделеши арахецара план ханал хьалха, 25-ча декабре кхоачашъе; 1961-ча шерарчул 14,7 процент дукхагІа валови продукци арахецилга Іалашде, цу даькъе мехкдаьтта доаккхен газовии промышленность 9,5 процент, химически — 64 процент, машинаш ер — 15 процент. Къахьегама овсарле планах лаьрхІачул 1,7 процент лакхъе, хьадечунга дІадодар лохдара задани тІехкхоачашъе.

1962-ча шера паччахьалкхен плано лаьрхІачул совгІа итташ эзараш тоннаш мехкдаьтта даккха, массехк миллион сома маьха мехкдаьтта продукташ хьае, бахача наха 2150 эзар сом мах бола кхачан продукташи массанена эша товараши арахеца.

Мехкдаьтта доалла керда моттигаш промышленноста юкъейоалаярен дикагІа йола техникен технологии шерра юкъеяхьарен чотах укх шерре а семилетка йистейоалача хана плано лаьрхІача боарамах мехкдаьтта даккха. Эзарнел кІезигагІа йоаца геолого-техническа мероприятеш чакхъяха; лаьттан кІалха ремонт ю бригадаш механически дІоагІаща Іалашъелга дІаходахьа; цхьан турба чу гІолла мехкдаьттен гази дІаухийтилга «Малгобекнефтьи» «Горскнефтьи» яхача мехкдаьтта управленешка Іалашде.

Шера йолча плано лаьрхІачул совгІа 2000 метр бурув тоха, тонн мехкдаьтта даккхаргеи метр бурув тохаргеи дІадодар 1,5 процент лохде.

Эксплуатаци е йолайолийтача объектай кердача техника технологически процессаш Іома а яь товарни продукци хьаелга Іалашдолда: Грозненски химически заводе полиэтилен, Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе полиизобутилен; керда технологически процессаш Іомайойла: крекинг-завода опытно-промышленни установке «Г-18» нефтемаслозаводе тоІаяьча газий новкъосталца мехкдаьтта езача остаткашта деасфальтизаци еча установке; мехкдаьттен мехкдаьтта продукташи йовлга 5 эзар тонн кІезигде.

Усовершенствовать даь 13-ГР яха грязеви насосаши 3-ЦА-400 яха цементировочни агрегаташи «Красный молот» яхача заводе серийни хьисапе арахецилга а уж тайпа мехкдаьтта оборудовани арахеца план тІехкхоачашъелга а Іалашде.

Новогрозненски ТЭЦ-е цхьа котлоагрегати Шалински ТЭЦ-е цхьа котлоагрегати 2 турбогенератори эксплуатаци е йолаялийта. Сетешка электроэнерги йовлга 3 процент кІезигде, 300 тоннал кІезигагІа доацаш условни доагор кходе.

Предприятешка: ейгача промышленноста — юкъехьойла кхы тІа а тайп-тайпарча оборудоване 50 единицеи зІамигача механизаце средствай 120 единицеи; кхачан промышленноста — юкъехьойла томат-паста хьадеш йола автоматически лини, механизаци йойла кизга пхьегІаш цІенъяра, Шаьларча шекара заводе шекара свеклаш Іойоассаярен дІанийсъярен процессашта комплексни механизаци йойла; доакъарий дрожжеш белга Іомадолда.

Планал совгІа 4 эзар кубометр дахча кийчдолда.

Шерболба рационализаторскии изобретательскии болх, рационализаторски предложенеш юкъеяхьарен изобретени ярен чотах шера 4,8 миллион сомал кІезигагІа доацаш ахча кходолда.

ГІИШЛОШ ЕЧА:

Ханал хьалха, 25-ча декабре кхоачашйойла шера йола гІишлой-монтажни балхий план. Балхаш дика кхоачаш а даь ший ханнахьа эксплуатаци е дІалуйла промышленни предприятеши сооруженеши, нах чубаха цІенош, школаш, берийн дарбани учрежденеш, культурно-бытовой гІулакхашта лаьрхІа объекташ.

Укх шера июнь бетта болх бе йолайолийтийла: полиизобутилен еш йола установкеи цІенош ду комбинати; гІишлонхой денга — Грозненски химически заводе дубителаш ю объект; сентябре — Наурски чхьагІара завод, дахчан шоллхех плиташ ю цех, электричество юстача приборий завода производственни корпус; СССР Конституце денга — Грозни—Колхозное — Чир-Юрта йода магистральни газопровод, «Красный молот» яхача завода мехкдаьтта аппаратура еча цеха тІакхеташ йола пролеташи кхачан машинаш ергйолча завода цехий блоки; декабре — дулха-даьтта цехи хьалъеш латтача дулхакомбината холодильники.

ГІишлош еча, гІишлой материалаш еча предприятей, дахчанна обработка еча балхашта механизаци елга 70—93 процентага кхоачадолда. Къахьегама овсарле 0,75 процент лакхйойла, гІишлой-монтажни балхашка дІадодар 0,75 процент лохдолда.

Республике наькъаш дехкача боахама объекташ хьалъярен, эргаяьккха тоаярен, ремонт ярен план 5-ча декабре кхоачашйойла. 130 эзар квадратни метр асфальта наькъаши тротуараши хьа а йойла тоа а йойла.

ТРАНСПОРТЕ:

Халкъа боахама мухьаш дІакхахьара шера план ханал хьалха йисте а яьккха 3,5 миллион тонн планал совгІа дІахьойла; къахьегама овсарле 1,7 процент лакхйойла, хІаьта дІадодар 0,3 процент лохдолда; вагонаша боаккха го 0,2 сахьат сихболба; юкъера лаьрхІача ден-бус нормал 2 километр дукхагІа никъ болба тепловозаша.

Планах шера лаьрхІачул 66 эзар тонн дукхагІа мухьаш дІахьолда автотранспорто; автомобилий паркаха эцаш болча пайда коэффициент 0,53-гара 0,55-га кхоачаеш лакхйойла.

Мехкдаьттен мехкдаьтта продукташи дІакхахьарга дІадодар 4 процент лохдолда.

* * *

Республика промышленни, керда хьалъеш латтача гІишлоний, транспорта предприятей коллективаша декхар тІаэц юрта боахама къахьегамхоща айхха бувзам лоаттабе, шоаш шефал деш йолча колхозашта, совхозашта цар болх тоабара мамогга новкъостал де, производственни процессашта механизаци электрификаци еча, профессеш йола болхлой квалифицированни кадраш кийчъеча, механически, электротехническа оборудовании машинаши тоаеча, производственни помещенеш хьалъеча, иштта кх. д.

Воашта социалистически декхараш тІаэцаш кхы а шерагІа боаржабергба вай коммунистически къахьегама болам, производствана хьинаре юкъехьоргда вай Іилманеи техникаи карагІдаьннараш, яхьа хьалха латтарийн производства новаторийн опыт, хІара предприяте, хІара болхлочун моттиге дІахо лакхъергья вай къахьегама овсарле.

Оаха, Нохч-ГІалгІай АССР промышленноста, гІишлош еча организацей, транспорта болхлоша, Іилмахоша, инженераша, техникаша, гІулакхерча наха дош лу КПСС ленински Центральни Комитетаи Советски правительстванеи КПСС XXII-ча съезда исторически решенеш толамца кхоачашъяра, 1962-ча шера — семилетка дилъагІча шера — план ханал хьалха кхоачашъяра тхоай берригга низ, кхетам, опыт дІаяла.

Социалистически декхараш дийца а дийца тІаийцад Нохч-ГІалгІай АССР промышленни предприятей, гІишлош еча организацей, транспорта коллективай собранешка, профсоюзно-боахама актива отраслеви совещанешка.

ТЕХНИКА КИЙЧА ХИЛА ЕЗА

ГУЙРАН-ІАН ЗАМАЛАХЬ ТРАКТОРАШТЕИ ЮРТА БОАХАМА МАШИНАШТЕИ РЕМОНТ ЯРА КХОАЧАШЪЯЬ ПЛАН

Районаш	Тракто-раш	Нохараш	Культи-ватораш	Сеялкаш
Гудермеса	140	98	134	86
Каргалински	136	38	88	100
Курчалой	112	58	65	97
Сунженски	101	76	90	118
Наурски	94	96	104	99
Шаьла	94	60	97	79
МагІалбика зона	93	68	67	68
Совнархоза совхозаш	92	81	88	200
Наьсарен	91	71	93	93
Советски	89	11	—	14
Шелковской	88	94	97	106
Ачхой-Мартана	85	90	102	76
Грозненски	85	89	82	76
Первомайски	84	25	—	32
Надтеречни	83	186	116	135
Ведана	74	55	54	40
Урус-Мартана	66	80	124	79
Ножай-Юрта	56	46	20	26

* * *

БІаьстан юхьера балхаш дІадоладара йолча кийчонна тІехьалел «Сельхозтехника» Веданеи Грозненскии отделенеш, Надтеречнии Урус-Мартанеи районий совхозаш. Техникана ремонт яра болх геттара во вІаштІехьбаьккхаб «Сельхозтехника» Ножай-Юрта отделене (управляющи нов. Ибрагимов). ХІанз а 20-нел совгІа трактор я укхаза ремонт ца еш.

Юрта боахама машинаш кийчъярга хьежжа мара вІаштІехьдаргдац кхашкара балхаш ханнахьа чакхдаха. Цхьабакъда нохараšта, культивоторашта, сеялкашта, иштта кхыйолча а юрта боахама машинашта ремонт яра балхаш во леладу Ведана, Первомайски, Ножай-Юрта районий колхозаша, МагІалбика боахамаша. Из болх тІехьа ца битара къовсам лоаттабац парте райкома, райисполкома, колхозий, совхозий кулгалхоша.

ХьатІаэттай бІаьсти. Укх гаргарча деношка ерригга техника кийчъяра а бІаьстан юхьера балхаш барти цхьоагІон йолаш дІадоладара а колхозашкеи совхозашкеи вІаши тІахьожамаш леладе деза хІанзе а.

1962-ча шера шийна хьалхашка латта декхар кхоачашдара чуйнна къахьегаш я Совнархоза чуйоагІа № 6 йолча строительни-монтажни управлене коммунистически къахьегама цхьоалагІча участка коллектив.

СССР Лакхехьарча Совете хургдолча хоржамий сийна февраль бетта план ханал массехк ди хьалха 105 процент кхоачашъяьй цо, продукци кийчъярга дІабода мах дикка лохбаьб, хІаьта семилетка дилъагІча шера план ханал хьалха, 5-ча декабре кхоачашъе дош а деннад.

Из декхар кхоачашдеча къаьстта дика болх баьб И. Горяченко керте латтача слесарий-монтажникий бригада. Бетта йола производственни план 130 процент а кхы совгІа а кхоачашъяьй бригада.

Балха нормаш 120 процент кхоачашъю И. Лиманске, Л. Хангельдиева кулгалдеча бригадаша а. ТІаийца социалистически декхараш кхоачашдеча кхыбарашта юкъе дикагІа болх бу слесараша нн. Левачкова, Бабенкос, Асеева, Дятлова, Ширишкова.

Кастта хургйолча КПСС ЦК мартовски Пленума сийна кхы а дикагІа толамаш даха лаьрхІад цхьоалагІча участка коллективо.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа) слесараш В. Ширишков, В. Дятлов, электросварщик В. Асеев, бригадир И. Лиманский.

И. ПЛИЕВА сурт.

Берашка дешийтара а уж кхедара а тІадохийтаргда оаха тхоай дерригга низаши говзалаши

ПЕРВОМАЙСКИ РАЙОНЕРЧА КЪОНАЧА ХЬЕХАРХОША ЯЗДАЬ ГУЧЧАХЬАРА ПИСЬМО

Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съезда решенеша, съездо тІаийцача КПСС кердача Программо доккхий а бехктохкамера а декхараш тІадожаду тхона, хьехархошта, коммунизм хьалъеча къонача тІехьенга дешийтара а из кхеяра а. Дешархошта кІоаргга а чІоагІа а дешар Іомадаь ца Іеш, коммунистически обществе къахьега а баха а уж Іомабе а беза тха.

Тхона дика хет оахош кхебераша денгара денга, керд-керда эшаш дола кхетамаш, говзалаш, дика оамалаш Іомаеш. Цкъаза йоккхий халонаш а аьттув ца боалаш моттигаш а нийслу. Уж дІа а яьле, творчески аьттув боалаш хул дукхагІча хана.

Оаха лаьрхха Іомаю Липецки областа дикагІйолча школа опыт. Тхона дика хет цар ка йоалаш. Тхо чІоагІа дог тийша да шоллагІча шера чубусараш хургбоацаш болх бе йиш хиларах, хІаьта цунах тхоай эггара доккхагІа дола декхар а лоархІ оаха.

Оаха болх беча Первомайски районе къона хьехархой дукха ба. Тхо укхаза даьхкад Ивановскии Волгоградскии областашкара Ивановскии Дубовскойн педагогически училищаш йистеяьха даьнначул тІехьагІа. Районе дика тІаийцар тхо. Іе моттиг дика вІаштІехьъяьккхай тхона, хІаьта балха лакхехьа латтача новкъосташа методически новкъостал ду. Баха нах тха сий дещ а дешархой дешара тІера а ба.

Бакъда, юххьанца дукха халонаш яр, хІаьта а, хІанз из дерригга а гаьна даьннад. ЧІоагІа хала хет тхона, республика цхьаболла къона хьехархой, къахьегама никъ кхоачаш дІа а болабале, болх бута а буташ, дІаахар, педагогически кадраш каст-каста хувцалуш хилча, дешархой дешарах кхетаран уж кхебаран чІоагІа Іаткъаш хилара цар уйла ца яр.

Вай дешархой кхелах, партенеи халкъаи хьалхашкарча вай декхарех, вайх беннача боккхача тешамах дуккха уйлаш яьчул тІехьагІа цхьа соцам баьб оаха: дІахо иштта хила йиш яц. Башха-дика ха я вай дахар. Вай хьегача къинх тийша да коммунистически сийрда кхоане гаргакхоачилга.

Цудухьа лаьрхІад оаха газетага гІолла Нохч-ГІалгІайчен берригача хьехархошка кхайкарал де.

Деза доттагІий!

Оаха тІахьехам бу шуга: кулг вІашка ца дуллаш къахьийг вай воай республике. Вай чІоагІа эшаш да. Вай моттиг а укхаза я. ТІагІертте къовсам лоаттабе вай педагогически кадраш хувцалуш хиларца, массайолча школа дешархой дика кхетилга Іалашде вай, шоллагІча шера чубусилга дІадаьккх вай, дерригача советски халкъаца цхьана сихде вай воай мехка коммунистически общество хьалъяра сийлахь-йоккха программа кхоачашъелга.

Н. Д. КУЗЬМИЧЕВА,
З. Д. КУЗЬМИЧЕВА,
Р. Л. КАРАВАЕВА,
Л. А. ТИХОМИРОВА,
Н. М. МАРЬИНА,
А. В. АНТОНОВА,
М. А. ВОРОБЬЕВА.
Первомайски района школа хьехархой.

Шоай кандидаташца вІашагІкхийтар харжархой

Самардийнахьа Первомайски районера харжархой гулбеннабар СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ оттабаьча Наьсарен районерча «Октябра 40 шу» яхача совхоза цІи хеза йолча хьажкІаш лелаеча Кусиева Махьмада Зайдатацеи «Малгобекнефть» НПУ буровикаца Хамурзиев Іаддалций ХьакІаьшацеи вІашагІкхета.

Къамаьлаш даьча довеРенни болча Дзейтовеи Долаковаси дийцар шоай кандидатий общественни балхах, цар вахара наькъах. Цу кандидаташта тІехьа кхадж тасса берригга харжархой тІа а хьийхар цар.

Вай республике дикагІа барех нах кандидаташ оттабьраш хилар а, хІаьта шоашта тІадилла гІулакх нийса чакхдоаккхаргдарех уж хилар а дувцаш къамаьлаш дир собране Ленина цІерахча колхоза парторганизаце секретара нов. Умарова, леспромхоза тракториста нов. Пивоварова, ВЛКСМ райкома секретара нов. Хашиевас, кхычар. Депутаталла кандидаташ оттабаьрашта цхьадола наказаш а делар цар.

Нн. Кусиеваси Хамурзиевеи шоаш къамаьлаш деш чІоагІа баркал аьлар шоаш кандидаташ оттабаьча харжархошта, хІаьта цар шоашта тІадилла боккхача лоархІамера гІулакх дизза чакхдоаккхаргда аьнна дош а делар.

Тоабе беза гІишлонхошта юкъера массово-политически болх

Укх деношка КПСС Нохч-ГІалгІай обкома пропагандаи агитацеи промышленно-транспортнии отделаша цхьана гІишлоний организацей болхлошта юкъерча политико-массови балха хьакъехьара совещани йир. Совещане дакъа лоацаш бар гІишлон управленей начальникаш, партийни организацей секретараш, постройкомий председателаш.

«ГІишлонхошта юкъера массово-политически болх тоабарах» лаьца доклад йир совещане парте обкома пропагандаи агитацеи отдела заведующе Н. Ф. Александрова.

Докладчика а совещане къамаьлаш даьча Совнархоза СМУ-3 парторганизаце секретара нов. Костюка, СМУ-10 постройкома председатела нов. Ершикова, парте Заводской райкома секретара нов. Осипенко, кхычар а белгалдир гІишлонхошта юкъера массово-политически болх цхьайолча гІишлон организацеша дикка тоабаь хилар, цу даькъе парте XXII-ча съездо хьалхашка оттадаь декхараш нийса кхета а деш из болх вІаштІехьбаккхар бахьан долаш доккхий къахьегама толамаш цхьайолча гІишлоний организацей коллективаша даьха хилар. Цхьабакъда хІанз а дукха кхоачамбоацараш да цу балха юкъе.

Массово-политически балха тайп-тайпарча формаех пайда эцаш бац гІишлонхошта юкъе из болх цхьайолча парторганизацеша, хІаьта шоай моттигерча хьалашка хьежжа цу балха керда формаш леха гІертац, хІара саг юкъеозац. Ледара лелаю лекционни пропаганда, гойтара агитацеи пенгазеташ тІеи хьахьокхац коллективашта хьалхашка латта декхараш. Мела бу кагирхошта юкъера кхетама болх. Дукха кхоачамбоацараш да партийни дешара сета балха юкъе, нохчашхеи гІалгІашхеи болча гІишлонхошта наьна меттала лекцеш ешац.

КІезига терко ю цхьайолча гІишлоний управленей партийнии профсоюзийи организацеша дикагІбарий опыт дІайоаржаяра гІулакха а. Балха тІехь уж кхоачамбоацараш хиларца дашха дезаш да дуккхача гІишлоний организацеша шоай производственни планаш кхоачашъеш ца хилар.

Совещане дакъа лоацаш хиннараша иштта белгалдир уж кхоачамбоацараш дІадахара наькъаш.

Совещани чакхйоаллаш къамаьл дир парте обкома промышленно-транспортни отдела заведующе С. В. Синельникова.

ВАЙ ТЕАТРАШ МОСКВЕ

Москвичашта хозахет!

СТОЛИЧНИ АФИШАШ

Лермонтова цІерахча театра артисташ сайцача «Урал» яхача московски гостинице хІанз каст-каста дувцаш хоз:

— Москве юкъе гІолла дІаводаш хеталу, Нохч-ГІалгІайчен искусства декада столице хьаделлаш санна. Массанахьа а, гІордаьннача московски театрий афишашта уллув — вай афишаш...

«Лоаман кхалсаг», «Сагах теша» — парте XXII-ча съезда хетаяьча цу спектаклий цІераш тІайолаш дола сийрда рекламни щиташ бІаргагора тхона автобусаца вокзалера дІадолхаш. Цул тІехьагІа бІарг кхийтар тха вела къежаш латтача Эсамбаев Махьмуда сурт тІадолча йоккхача афишах. Гарга кхоачаш латтар «Халхара дунен чу» яхача фильма премьера.

Москвичашта хьалхагІа духьалъотта безаш бар Лермонтова цІерахча театра артисташ. БІукъожаборий? Бора. Массане а: артисташа а сцена сийрдайоахараша а, режиссера а пьеса автора а. Из дикагІча оагІорахьара бІукъожабелга дар — хІаман зем баккха ховш волча зрителa духьалъотта а цунна тоамбар де а кийчлуш дар тхо.

...ЦІайза шийла сайре. Хьарцано лоа уллача ЦІеча майда тІа гІолла сихбенна Спасски наІарашкахьа ухар нах. Массехк минут яьлча Кремлевски театра сцене хьокха оттаергья «Сагах теша» яха спектакль. Дуккхача зрителашца цхьана цунга хьажа баьхкаб РСФСР культура министр А. И. Попов, искусствай гІулакхашта йолча Керттерча управлене начальник П. А. Тарасов, московски журналисташи дуккха зрителаши.

КХОАЛАГІА ЗВОНОК ХИННАЧУЛ ТІЕХЬАГІА

ТІеххьара звонок. Шортта дІаделлалу доккха занавес, сайрийнарча сигален сердалонах зрителашта хьалхашка отт Грозне сурт. ДІайолаелар Нохч-ГІалгІайчен мехкдаьтахоех йола спектакль.

Юкъ-юкъе кхувсача дешаех, бІаьш болча зрителаша, цхьан саго оалаш санна, къайла ца хьош, шоашта безаме а гоама а дараш, шоаш гІадбугаш дар а, шоашта новкъа хиннар а хьахьокхарах ховргда, сцене хулача событеша мелла чІоагІа дог тохадолийт, са дуийт. Каст-каста массане а цхьатарра тІоараш детт зале, къаьст-къаьста акташи картинаши чакхдаьнначул тІехьагІа дийтта ца Іеш, хьокхаш латташехьа а детт уж. Талант йолча инженера, промысла воккхагІа волча механика Ловдаева кхелах фуннагІа хиннадар аьнна, цун бала боацаш цхьаккха зритель висанзар зале. Зрителаша кхетавеш а царна везаш а ва тийша болх боаллачеи карьерист волчеи сагаца тоссавенна из бокъонца вола советски саг. Зрителий берригга безам Ловдаевгахьеи цун новкъосташкахьа — коммунизм яхар алхха дош, гаьннара хІама мара ца хеташ а боацаш, таханарча ден, дерригача вахара гІулакх лоархІаш болча нахагахьеи хилар.

ЗРИТЕЛАША ДУВЦ

— Дег чура баркал оал аз грозненцашта дика, бакъдар дувцаш йола спектакль цар Москве ярах, — спектакль чакхъяьнначул тІехьагІа цунах шийна хийттараш дувцаш дагавувлар москвич — персональни пенсионер Иван Герасимович Токильский. — Дуккхача шерашка болх баьб аз заводе, сона дика довз болхлой коллектива вахар. Кавказерча хьаьшаша хьекхар хІанзара а эггара чІоагІагІа эшаш йола а спектакль яр. Сона чІоагІа езаелар сюжет, декорацеш, дуккхача актерий говзал. Парторга роль дика ловзайир Казанске...

— Иштта дІаязделаш: раьза хинна дІадолх тхо театрера, — йоах лор йолча Токильске сесага Анисия Степановнас, — чІоагІа хозахийтар тхона Нохч-ГІалгІайчен театральни коллектив йовзар.

Новосибирски совнархоза отдела начальник вола Сергей Александрович Воронин хІанз командировках Москве ва.

— ЧІоагІа раьза ва со «совнагІа» билет даккха а — спектакль йолалуча хана кассе доацаш дар уж — «Сагах теша» яхача спектаклага хьажа а сай вІаштІехьдаьнна. Вахара юкъе хІанз советски наха эггара чІоагІагІа дагалаттар белгалдаьд драматурго. ЧІоагІа дика да, карьеризмана, косноста духьала, наха юкъе керда гІулакхаш леладара тІехьа бола пьеса турпалаш съезда идеяща бахаш хилар. Сона хетаргахьа, спектакла аьттув балара дика новкъостал даьд режиссереи художникеи цунна баьча дикача балхо. Актераша ловзаеча ролех къаьстта чІоагІа езаелар В. Мальчевске, М. Бабкинай, Е. Красницке хьахьекха образаш, тІеххьарвар сел нийса лейза веце а.

Спектакль хоастайир Ровенски областа Дубровицки лесхоза автомеханик волча Ткаченко Николая.

— Бакъдар дувцаш я спектакль. Дика хьахьекхаб болх беш бола нах.

Спектакль чакхъяьнначул тІехьагІа театра артисташца къамаьл дир РСФСР культура министра А. И. Попова. Творчески аьттув баларца даькъала бийцар цо театра артисташ, режиссер, пьеса автор, цо аьлар, цу спектаклаца Грозне артисташа Кремлевски театра сцене бода никъ хьабийлар шоашта. Нов. Попова белгалдаьккхар «Сагах теша» яха спектакль хІанз чІоагІа эшаш хилар. Кхоачамбоацараш доацаш-м яц из, цхьабакъда, цунца да керттердар — коммунизм хьалъеш воалла таханара саг.

— Оаха гІад а даха Москве дІайха моаршал хоатт, — аьлар тІеххьара ший къамаьл йистедоалаш нов. Попова, — хІанз эшаш йолча темах моттигерча драматурго язъяь пьеса майрра сцене оттаяьча башха-дикача творчески коллективага.

* * *

2 марта Кремлевски театре грозненций шоллагІа болх бІаргабайра москвичашта — Нурадилов Ханпаший цІерахча Нохч-ГІалгІай къаман театро оттаяь «Лоаман кхалсаг» («Аьсет») яха спектакль.

В. БЕЛОВЕЦКИЙ,
тха спецкорр.

Партийни вахар

Лакхача боараме

Хьалхара смена йистейоал... № 2 йолча швейни фабрика директора кабинете дIайолалуча аргIанарча нийслагIча занятена вIашагIкхеташ ба Советски Союза Коммунистически парте истори Iомадеш болча кружока членаш. Царца я цеха мастер Козлова, портниха Слюсарева, смена мастер Будовская, кадрай инспектор Ваниева, йоккхагIа йола браковщик Мельситова, инженер Турчанинов, кхыбараш.

— Вай кружокаца 18 саг ва, — йоах кружока кулгалхочо Антонина Ивановна Мазурчука. — Царех шоллагIча смене болх беш волча бархI сагаца къаьстта ергья заняти. Таханарча заняте хила везараш 10 саг ва, хIаьта тIавенар 9 саг ва. ДIаболабича бакъахьа ба вай болх.

ХIамаш тегаш йола Антонина Ивановна Мазурчук — парте къаьнара член. Партийни кружокий пропагандисталла цо болх бу хIанз 25 шу да, вай парте идеех нах кхетабеш беча балха йоккха опыт Iайнай цун.

Тахан а, массаза санна, занятега дика кийчъеннай нов. Мазурчук: ший де дезача къамаьла конспект оттаяьй, шийга ладувгIараштa хайча дика мел хета хIама тIа а яздаь.

— Таханарча заняте вай дIахо ювцаргья КПСС керда Программа, — йоах пропагандиста. — «Паччахьалкхен строительства даькъера парте декхараши социалистически демократи дIахо дегIаяри» яхача Программа разделах лаьца хьалхара беседа ергья аз шуца.

ТIаккха ший къамаьл дIадоладир Антонина Ивановнас. Сабаре, сатийна, цIенача дег тIара доагIаш, ладувгIаш волча хIара саго дIаэцаш дар цун къамаьл. Паччахьалкхенах бола кхетам нийса бувц цо. Капитала мехкашкара паччахьалкхе къахьегамхой тоIабараи царна эксплуатаци яраи йола доал деча капиталистий класса организаци я.

Сийлахь-йоккхача Октябрьски революце вайцига хьаяьй керда тайпа паччахьалкхе — пролетариата диктатура паччахьалкхе. Цхьабакъда, болхлой класс — историе чухь ше морг кхы йоацаш йола класс я. Пролетариата диктатурана хьалхашка лаьтта декхар дар вай мехка социализм оттаелга, эксплуататорски классий духьале кагьелга.

Из декхар дика кхоачашдир пролетариата диктатура паччахьалкхено. Эксплуататорски классаш дIаяьхай. Социализм бокъонца котъяьннай. ХIанз ше дегIаахара кердача хана чу — паччахьалкхенах дерригача халкъа юкъара, социалистически обществера къахьегамхой организаци хулача хана чу еннай вай социалистически паччахьалкхе.

Социализм оттаелгеи шерра коммунизм хьалъярга довлилгеи вIаштIехьа а даьккха, ший исторически мисси кхоачашъяьй пролетариата диктатуро.

Пропагандисто дIахо дувц социалистически демократи дIахо дегIакхувлара даькъе парте ший кердача программа тIа оттадаьча декхарех. Дувцаш дар да паччахьалкхенна доал дара берригa гражданаш шерра юкъеозилга. Чухьа деча доала дуккха лоархIамера функцеш: общественни порядок лорaяр, управлене органий балха общественни тIахьожам лоаттабар, шоай декхараш цIена кхоачашдеш боаца болхлой кхетабар, и. кх. дI. хIанз общественни организацешка дIателаш я.

Паччахьалкхено чакхдаха лерхIа доккхий гIулакхаши законий проекташи халкъаца дувца увттадеш йола порядок кхы а шеръергйолаш я.

Социалистически законность дегIакхувлара хьалхашка эттача декхарашца дувзаденна пропагандисто дийцар моттигерча Советий, профсоюзий, комсомола, къахьегамхой тайп-тайпарча обществай бокъонаш шеръяра хьакъехьа, керда саг кхетавара даькъерча, нахах доахкача къабнарча замах юхедисача воча гIулакхашта духьала лоаттаеча къовсамерча цар лоархIама хьакъехьа.

Заняти чакхйоаллаш нов. Мазурчука довзийтар цу тема хьакъехьа деша деза литература.

И. МАЙОРОВ.

Доккхал ду аз вай харжархоех

Ший тайпара бIаьсти я укх шера хьатIайоагIар. КарагIдийннача доккхийча гIулакхаша дегаш гIоздаьха накъа болх советски нах семилетка йиълагIча бIаьстена. БIаьстан хьалхарча бетта — март бетта — шоай дикагIа болча къонгаштеи мехкараштеи тIехьа, СССР Лакхехьарча Совета депутаталла кандидаташ болчарна тIехьа кхадж тоссаргба вай мехкарча къахьегамхоша.

Доккхий декхараш да укх деношка тхона, агитатораштa, хьалхашка латтараш. БоаггIача тайпара харжархошта юкъе кхетама болх белга, хоржамий Положени, депутаталла харжа оттабаьча кандидатий биографеш харжархошта дIайовзийталга боккха лоархIам болаш да хIанз.

Парте Надтеречни райкома юххьанцарча парторганизаце агитаторалла хьожайир со хIаьнна СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш дара хьакъехьара СССР Лакхехьарча Совета Президиума Указ ара ма даьллинге а. Бакъдар аьлча, цкъарчоа-м со дикка лоархIа ца еш а яр, сайга из болх булургбац мотташ, айса из мишта дIаболабергба ца ховш. Парте керда Программа, хоржамех йола Положени йийшачул тIехьагIа харжархоща беседаш е массехк тема белгалъяккха вIаштIехьдаьлар са. ХIаьта капиталистически мехкашкара хоржамаш мишта хул а дагадехар сона.

Цхьаькха хIама а дар сатем боабеш. ВIаштIехьдаргдийхьогI са дика дIакхетаргболча тайпара харжархоща беседа е, аьнна хеталора сона.

Хьалхара беседа... Айса дувцар ладувгIараштa кхетаде аттагIа хургдола дешаш вIаштIехьа а доахаш дIайолайир аз беседа. Царна аз дийцар мехка чурча гIулакхех, мел йоккхий перспективаш я вай мехка дIахо йодача хана, мишта хургья мехка коммунизм хьалъяь яьлча. Дийцар аз капиталистий мехка хоржамаш мишта хул а. ЧIоaггIа уйла тIаяхийта ладувгIаш бар харжархой. Езаелар харжархошта са беседа.

Дукха хаттараш тийлар харжархоша. Дика уйла а еш хIара хаттара жоп делар аз, хIаьта сайна жоп дала хала долча хаттара цIаькха юха еча жоп лургда аьнна дош а делар. ЧIоагIа раьза хилар харжархой.

ХIанз каст-каста хул со сай харжархой болча. Юххьанца санна доацаш хьакхаштагIа, айхьазагIа ду аз царца къамаьл. ТIеххьарча хана харжархоща беседаш яьй аз КПСС Центральни Комитето берригача харжархошка даьча Кхайкарала хьакъехьа, чIоaггIа раьза болаш тIанийцар харжархоша из Кхайкарал, хIаьта коммунистийи парте боацарийи блока тIехьа кхадж тасса шоаш кийча хилар белгал а дир.

ХIанз депутаталла кандидаташ оттабаьрий биографеш дIайовзийт аз харжархошта.

Т. ФЕДЮШКИНА,
агитатор.

Надтеречное яха юрт.

Профсоюзаш — коммунизма школа...

(Профсоюзий межсоюзни областной конференци)

Оаха хьалха хоам баьчча тайпара укх деношка хилар профсоюзий III областной межсоюзни конференци.

Профсоюзий областной Совета балха хьакъехьа доклад яьча Нохч - ГIалгIай облсовпрофа председатела нов. Сидельникова белгалдаьккхар профсоюзий II областной конференци хиннaчул тIехьагIа дIаяха ха вай мехка вахара чухь исторически боккха лоархIам болаш хилар. Эггара лоархIамегIа дарех гIулакх да вай мехка коммунизм хьалъяра программа тIаийца йола Советски Союза Коммунистически парте XXII съезд.

Вай республикерча профсоюзаша, дерригача советски халкъо а санна, йизза могайир КПСС XXII съезда решенеш, хIаьта шоай бокъонца йола программа санна уж тIа а ийцар.

Парте хIара денна теркам бар, хьаллацар, кулгалдар бахьан долаш масса а оагIорахьара дIахо дегIаьхкай профсоюзаш, дикка дегIабенаб паччахьалкхен, боахама, культура даькъера цар лоархIам.

Партийни организаце кулгалца республикерча профсоюзни организацеша дикка тоабаьб наха юкъера болх, паччахьалкхен планаши социалистически декхараши кхоачашде, къахьегама овсарле лакхъе, продукцега дIабода мах лохбе уж оарцагIбоахаш беш бола организаторски болх.

Облсовпрофо, Союзий обкомаша, ФЗМК тоадаьд промышленнии юртбоахамеи предприятей производственни балха, къахьегамхой социалистически яхьа кулгал делга.

«Малгобекнефть» НПУ II-ча промысла дIадоладаь дика гIулакх хьал а лоацаш 1962 шера халкъа боахама планаш ханал хьалха кхоачашъе социалистически яхь яьржай республике.

Боккха болх бу республикерча профсоюзни организацеша коммунистически къахьегама коллектив, ударник яха цIи яккхара йоаржаяь яхь вIаштIехьйоаккхаш. ХIанз цу яхье дакъа лоацаш 62 эзар гаргга саг. 3251 бригада, 197 цех, 60 предприяти я республике. Коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеш ялх предприяте коллективаш, эзар совгIа бригада, смена, участок я, хIаьта коммунистически къахьегама ударникаш ба 5365 саг.

Производства хьалхле лелаяра, предприятей болх тоабара дукхагIа къахьегамхой юкъеозаш а масса хана болх беш йолча производственни совещаней лоархIам лакхбеш а дукха болх баьб профсоюзаша.

Ишттa белгалде доагIаш да, аьлар докладчика, республика профсоюзни организацей балхацара цхьадола кхоачамбоацараш а. Керттера дарех кхоачамбоацар да производства чурча торонех бизза пайда эцара, производственни заданеш, социалистически декхараш кхоачашдара, предприятей коллективаш оарцагIъяхара болх цхьайолча профсоюзни организацеша бизза чакх ца баккхар. Республике 26 предприяте производственни план кхоачашъяьяц дIадахача шера. Цу даькъе къаьстта дукха кхоачамбоацараш да гIишлоний организацей балха юкъе.

Облсовпрофо, юрта боахамеи заготовкайи болхлой Союза обкома, рабочкомаша боаггIача тайпара къовсам лоаттабаьбац юртбоахама продукташ йоахилга лакхдара тIехь, хьалха латтарий опыт дIайоаржаяра тIехь. Цхьайолча совхозий рабочкомаша социалистически яхь йоаржаяра даькъера формализм дIаяьккхаяц хIанз а. Дукха кхоачамбоацараш да коммунистически къахьегама коллектив, ударник яха сийлен цIи яккхара яхь дIайоаржаяра даькъе а.

Профсоюзни организацеша наха юкъе беш бола кхетама а культурно - массови а болх хьалхашка латтача декхаращца бувзаш лелабац, ледара лелабу организационно-массови болх а.

Доклад йистеяьлча пренеех къамаьлаш даьча Грозненски химически завода завкома председатела нов. Бачарниковеи Грозненски опытно - хьоkхама совхоза свинара нов. Шаруновеи белгалдир сага йоакхо елга вай парте керттера лоархIаш гIулакх хилар. Профсоюзий лоархIамера декхар а да из. Цудухьа эггара дукхагIа теркам беш дийцар цар къахьегамхой йоакхо яра, царна культурно салоIилга вIаштIехьдаккхара хьакъехьара дешаш.

ТIеххьарча хана республикерча профсоюзни организацеша дикка тоабаьб цу даькъе шоай болх. Предприятешка къахьегам лорабара, кхерамзлен техника гIулакх тоадара, къахьегама законодательство йоаггIача тайпара лелаяра, коллективни договорех тIаийца декхараш кхоачашдара хьакъехьара дешаш чIоaггIа уйла тIайохийташ леладе яьннай профсоюзни организацеш.

II-гIа конференци хиннaчул тIехьагIарча хана ткъаь ялх эзар гаргга болхлой, гIулакхера нах хиннаб санаторешка, салоIача цIеношка, туристски базашка, ткъаь пхиъ эзар совгIа бераш хиннад пионерски лагерашка салоIаш. Пхийтта миллион сом ахча дIадахийтад дарбаш дара, пионерски лагерашта, профсоюзий членашта материальни новкъостал дара.

Цунца цхьана белгалде доагIаш да къахьегамхошта культурно-бытовой гIулакх дара, цар йоаггIача тайпара йоакхо яра хьакъехьара цхьадола цIенхашттара кхоачамбоацараш. Е а йоагIаш критика йир цу кхоачамбоацарашта конференце делегаташа.

Къамаьл даьча «Октябрьнефта» телемеханизированни промысла оператора нов. Куприянова дийцар дукхагIа йолча хана боахамашта керте латтараша боаггIача тайпара профсоюзий мах беш ца хилар. Планови отделашка цкъаза нийслу производство вIалла а йовзаш боаца нах, коллектива гIулакхаш мишта лел ховш боаца нах. Цудухьа, йоах оратора, ледара лел вай планироване гIулакх. Ший ханнахьа предприятешка дIакхачийтац планаш. ХIанз а хац тхона, йоах цо, продукцега шийга дIабода мах лохбара а кхыдолча хьокхамий а укх шерара план.

— Тха ерригача производственни участкай, технологически установкай коллективаш, — аьлар Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода коммунистически къахьегама установка начальника нов. Руденкос, — семилетка план ханал хьалха кхоачашъяра тIехь къовсам лоаттабеш я. ГIулакхаш дика лелаш хилча чIоагIа хоза хет, кхы а дикагIа болх бе дог доагIа, бакъда массане а мадарра кхетадац из гIулакх — дукха нийслу тхона духьаленаш. Къаьстта во латт завод бедалца Iалашъелга.

Дукха дийцад из дош, йоах нов. Руденко, бакъда, дувцарал совнагIа йоалаш гIойле-м яц. Цул совгIа тIехь-тIехьагIа бедал вогIа а хул. Цудухьа доккха зе хул завода. Цу даькъе тхона новкъостал дергда аьнна мехкдаьтта чакхдоахачеи химически управлене начальника нов. Пальчикова тхона денна дош деннача дисад. Январе хиннaчул вогIа я февраль бетта заводе кхаьча бедал.

Кхалнаха юкъерча балха хетадир шоай къамаьлаш облсовпрофа культураи бытеи отдела заведующе нов. Нинциеваси № 2 йолча кхалнаьха ремесленни училища директора нов. Дачаеваси. Общественни балха лоаман кхалнах юкъеозара гIулакх дукхагIа теркам беш леладе деза, йоахар цар. Эггара хьалха вIаштIехьдаккха дезар да цар вахара хьал тоаделга, дIаяхача замах юхедисача зуламерча гIулакхех уж кIалхара боахилга. Цу гIулакха йоаггIача тайпара терко е декхарийла я профсоюзаш.

Рационализаторийи изобретателийи обществай республикански Совета председатела нов. Воликова дийцар республикерча ийс эзар совгIа болча рационализаторашта изобретателашта карагIдувлача доккхийча толамех. Алхха тIеххьарча шин шера 35 эзар гаргга предложени еннай цар, хIаьта царех кхоалагIа дакъа предложенеш производства юкъеяхьарах итт миллион сом совгIа пайда а баьннаб. Боккха а пайданера а болх ба Iилма-технически обществаша бер. Республикерча предприятешка керда техникеи дикагIа йола технологи балха юкъехьош латт, лоархIамегIа йолча процессашта автоматизации механизации яьй.

Цхьабакъда, йоах оратора, хIанз а моттигаш нийслу рационализаторашa еннача предложенешка ханнахьа ца хьожаш, мегаргйолаш а лаьрхIа тIаийца предложени сихха балха юкъе ца хьош.

Къамаьлаш даьча совнархоза председатела заместитела нов. Сайко, Ассиновски совхоза директора нов. Лазуткина, Шаьла районерча «Джалка» совхоза хьажкIаш лелаеча нов. Джамалаева, Шалински шекара завода болхлочо нов. Битаевас, кхычар дийцар къахьегамхой хьинар айлуш, цар доккхий толамаш доахаш хиларах, производствера гIулакх дикагIа вIаштIехьдаккхара болча профсоюзий лоархIамах.

Кердача коммунистически формащца, методащца шоай болх вIаштIехьа а боаккхаш производствана, общества дерригача гIулакхашта доал де дукхагIа нах юкъеоза декхарийла я профсоюзаш. ШерагIа доаржаде деза общественни наькъаца болх белга, цу хьакъехьа КПСС XXII съездо белгалдаьраш дага а кхоабаш, хIаьта берригa низ тIабахийта беза цу съезда исторически решенеш кхоачашъяра.

Профсоюзни организацей болх дIахо тоабара тIаерзаяь шерра решени тIаийцар конференце.

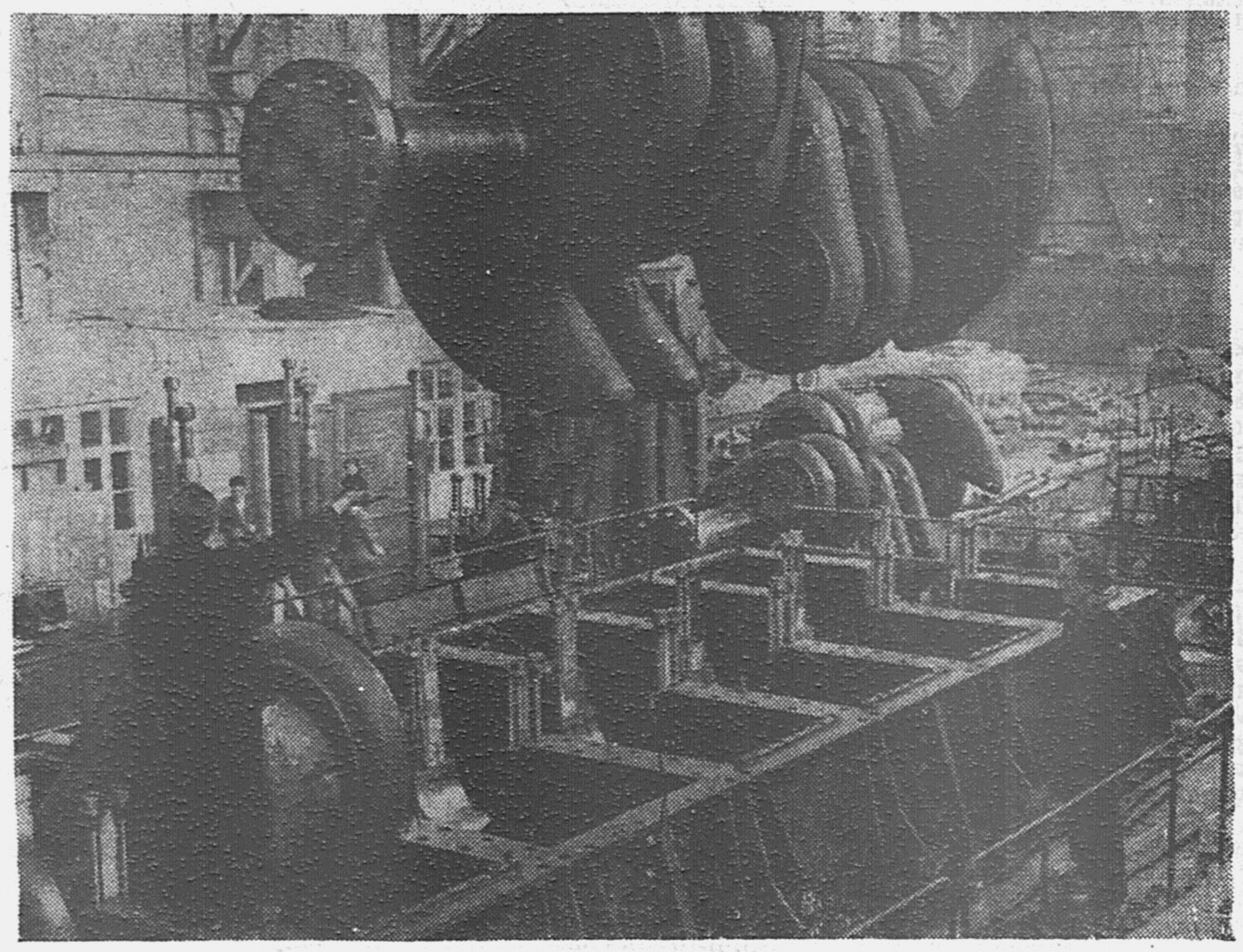
С-Г. КОТИЕВ.

Брянски машиностроительни заводо укх шера арахеца лаьрхIад форда торговлен флота лаьрхIа ийси пхиъи эзар говра низ бола малооборотни дизелаш.

ХIанз вIашагIйоллаш латт йиъ дизель.

СУРТА ТIА: ийс эзар говра низ болча дизела рама ларда тIа оттаеш латт 47 тонн дозал долча коленчати вала секци.

И. Рабиновича сурт.
ТАСС фотохроника.

Оаха яздаьчох хиннар

«Ремонте лоадам боацараш дац», аьнна корта а болаш № 13 «Сердало» газета тIа кепа техача корреспонденце тIа белгалдаьккхадар Фрунзе цIерахча колхозе юрта боахама техника ремонт елга эсала лелаш хилар. Цу корреспонденце хьакъехьа укх тайпара жоп лу КПСС Каргалински райкома секретара нов. Чайкина: «Фрунзе цIерахча колхозерча юрта боахама техника ремонт яра гIулакх парте райкома бюро дийцад. Колхозерча кхойтт тракторах тоаяьй итт, юхейиса кхоъ — «Сельхозтехника» отделене тоаеш латт. Бокъонца тоаяь яьккхай ерригa бIаьстан балхашта эшаш йола юрта боахама машинаш а...».

Халкъа кандидаташ

„Вай Зайдат"

Массаза санна, укх деношка а Кусиева Махьмада Зайдат ца кхоачаш моттиг яц: семилетка диъплагIча шера кхы а дикагIа «кура» хьажкIаш хьувкъаяра лаьтта кийчдеш кхай тIа, парте дешаш къахьегамхой дегашка кхоачадеш агитпункте, халкъа депутатий кандидаташ шоай харжархоща вIашагIбетталуча собранешка, юртахой цIеношка — массанахьа а гу тахан халкъа беркат доалаш, Даьхен ганзаш совйоахаш хьаьнала беча балхаца ший доккха ираз корадаь, коммунизм хьалъеш боахкараща хьалхарча мугIаре латта из гIалгIай кхалсаг.

Цкъа бIаргадайначоа дицдала хала долаш, безаме делаш бIаргаш дола, гIийлача дегIара Зайдат массаза а нахаца я. Цудухьа дика довз цунна наьха хьашташ. Цудухьа беро наьнага оала «нани» санна, боча оал цунах юртахоша: «Вай Зайдат», аьле.

Хоза цхьалха даьккхача Зайдата цIагIа цун балха хьакъехьа къамаьл деш хилар со укх деношка.

...Берригa советски нах санна, ираз долаш-м массаза а хиннай Советски Iаьдал этта дийтта шу даьннaчул тIехьагIа мара йинза йола Зайдат, цхьабакъда, ший дог Iаббаш бокъонца долча иразах ше кхийтта хаер тIеххьара диъ шу мара лархIац цо, хьажкIаш кхееча комсомольско - кагирхой звенона керте а латташ шерра-шера доккхий къахьегама толамаш а доахаш, ший лоIаме болх бе йолаелча денз.

Ше звеньевайла эттача шера юххьанца гучадаьлар Зайдата звено балхацара керттера кхоачамбоацар балха учет кегаяь лелаяр долга: звено членаша беча балха дукхалга а дикалга а хьежжа доацаш, массане алапеш цхьатарра дар. Из гIулакх бокъонца дайза яьлча, партийни организаце секретараци отделене управляющецеи дага а яьнна, хIаране мел болх баьб а, дика-во из миштаб а денна учет а лелаеш, даьчунга хьежжа алапеш телга вIаштIехьдаьккхар Зайдата эггара хьалха. Из гIулакх ца дезараш а нийсбелар, цхьабакъда, хьаьнала къахьегара тIехьа болча дуккха а дукхагIбараша чIоагIа раьза хинна хьаллаьцар из нийса порядок.

1959 шу. Зайдата звено балха тIа йоккха эргало хинна, цIаккха а ца даьхача тайпара доккхий хьувкъамаш даха шоай низ кхоачаргхиларах звено члений дог тийша, цар шоаех бIубенна шу дар из.

Шоаш лелаеча 30 гектарах хIаране тIара 100 центнер томараш тIехь хьажкIаш яха дош делар Зайдата звено цIерах. Дагадоххарах дIааьнна дош дацар из. Массе оагIорахьара диста, техка, ерригa торонаш яйза, звено членашца а агрономаца Долгиев Ахьмадаца а дагайоалаш, ши-шийца хьисап деш Зайдата хелла бийса йоаяь, кхоачашдулургхиларах дог тийша денна дош дар из.

— Вай кара да воаш тIаийца декхар сийленца кхоачашделга, — аьлар Зайдата звенорча мехкараша а. — Воаш хьажкIаш дIаюврг йола лаьтта дика кийчделга, шортта кхо а дилла из хьаьнделга вайга воашка дeций? Да. Цхьаккха а эйпе фийг юкъе а ца бохийташ дIаде дикагIа дола фу къоастаде торо я вай. Оасар дохадаь, лаьтта цамца доаккхаш культиватор токхаяь алхха хьажкIий гIад мара, оасарах цхьаккха а хIама тIахургдоацаш воай кха цIена хилийта низ кхоачаргбий вай. Долче, вай воай кара да хьажкIаш хьувкъийтилга, воай деша дай хулга.

Оахам деча, макхаш доахача, культиватор токхаеча хана, цхьаккха а хIама лертIара ца доалийташ, ше тIахьожаш хулар Зайдат. ХьажкIаш дIаювча хана сеялка тIа хадданза ше латтар.

Кхоачамболлаш лаьтта дIоахлушшехьа дIа а йолаяь, шин дийнахьа квадратно - гнездови хьисапе дIайийна яьхар хьажкIаш. Агротехнико маяххара, хьажкIаш хьатIаялалехьа цкъаи хьатIаяьннaчул тIехьагIа цIаькхеи шозза макхаш даьхар. Оасарах дика цIендир дерригa кха.

Юкъе ваьнна говра баьри хьелавергволаш лакхденнача онкерча гIадамех, долцца хIана яц аьнна, шишша а кхоккха а хьажкIа летар. ХьажкIаш чуэца вIалла гарга а кхачалехьа ховш дар Зайдатеи цун звеноси денна дош кхоачашхургхилар, бIаь центнер яьккха а уж Iерг ца хилар.

Хьалхарча хана беша а кхайна а «бIарг ца хилийта» говра керта тити йогIаш хиннай вайнаха. Из дага а дехе, юкъюкъерча саго оалар Зайдатага:

— Ванах, Зайдат, ма чIоагIа хьийкъай цу хьа кхай тIара хьажкIаш! Говра корта богIа беза Iа цу хьажкIашта юкъе.

— Говра корта юкъе а бихьабац, сай корта юкъера хьа а боалийтаргбац, — оалар Зайдата ела а къеже.

Шоай дош тIеххкоачаш а деш, хIара гектара тIара 119 центнер томараш тIехьа хьажкIаш яьхар Кусиева Зайдата звенос цу шера. Ерригача республике цIи дIахезар гIалгIай кхалсага. Сийлен грамоташ хьожайир цунна РСФСР Лакхехьарча Совета Президиумо а Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиумо а. Ишттa Сийлен грамотеи совгIата цIерах яздаь дошо сахьати делар цунна ВЛКСМ Центральни Комитето а.

Ишттa толамца чакхдаьлар Зайдата 1959 шу.

Агрономически Iилманна гучадаьнна кердадар даиман лохаш, из ший балха юкъеозаш, цох шийна даьнна беркат массанена дIадовзийташ я Кусиева Зайдат. Нагахьа санна хьалхагIа бIаьсти даьча оахам тIа звенос хьажкIащ дIайийна хиннаяле, 1960-ча шера цо уж зяба тIа дIайийр. Ширадаьннача кхол совнагIа, минеральни удобренеш а йийхкар. Хьийгача къига хьежжа дика хьийкъар звеной хьажкIаш цу шера а — хIара гектара тIара фуалъяьхача хьажкIий 108,5 центнер яьккхар.

1961-ча шера январь бетта хиннача КПСС Центральни Комитета Пленуме ше доклад еш КПСС ЦК Хьалхарча секретара Н. С. Хрущева берригача мехка а эггара дикагIбаращца лаьрхIа цIи яьккхар Кусиева Махьмада Зайдата а. БIарг кхоаче лаьтта доацача шерача форда тIа кемашта никъ хьехача маякашта тарбир цо коммунизмага бода никъ шоай балхаца сийрдабоаха уж дикагIбараш.

Соахка Н. С. Хрущев а волаш Ростове хиннача юрта боахамерча дикагIа болча къахьегамхой совещане Зайдата дош делар дIахо йодача хана кхы а дикагIа къахьега, кхы а дукхагIа хьажкIаш яха. ХIара гектара тIара 92,8 центнер екъача, фуалъяьхача хьажкIий — ишта я 1961-ча шера итог.

Къаьстта белгалдаккха деза, кердадар хара тIакхувш хилара тарра, шийна дайзар кхыча звеношта дIадала а Зайдат кийча хилар. Ерригa совхоз хьаийца аьлча, 1961 -ча шера хIара гектара тIара яьха хьажкIаш 32 центнер мара йоацача метте, Зайдат тIакхоачача йолча Долакха-Юртарча отделене юккъера лаьрхIача хIара гектара тIара 46,5 центнер хьажкIаш яхар а цун хьехамах даьнна беркат юкъедоагIаш да.

ЧIоагIа раьза я Зайдат ший звено членашта. — Нанас баьча йижарел хийрагIа доацаш, селла чIоагIдаьд тхона юкъера доттагIал укх диъ шера цхьан беча балхо, — йоах цо. — Дошо кулгаш ца аьлча, кхы фу аргда хац сона Дахкильгова Махьмада Маремах, Торшхоева Лабзана Аьсетах, Аксакова Кале Кейпах, Хамхоева Ахьмада Дугурханах, ишттa кхычарех. Берригаш а цхьатарра дика ба. Беча балха шек яьнна, тIехьахьежа езаш цхьаккха а яц.

Семилетка диъплагIча шера бIаьстанга кийчлуш я хIанз Кусиева Зайдат а цун звено а. ХIанзалца 30 гектар мара ца лелаяьча укх шера 50 гектар лелае а царех хIара гектара тIара 100 центнер фуалъяьхача хьажкIий яккха а дош деннад звенос. Леладергдола лаьтта дукхагIа хиларга хьежжа, 11 саг хиннача метте, хIанз звеноца 15 саг ва.

Чуийнна ший участке кхо дуллаш, лаьтта докъалургдоацa балхаш деш я Зайдата звено. ХIанзалехьа а 700 тонн кхо кхай тIа дIадихьа даьннад. Цул совнагIа эш-эшача хана боаррамах минеральни удобренеш а ехкаргья.

Советски парламенте бахийта ший эггара дикагIа бола викалаш халкъо белгалбоахача деношка наьха, специалистий, ишттa кхыча дуккхача организацей коллективай юкъарча собранешка берригаш раьза а болаш СССР Лакхехьарча Совета Союза Совета депутата кандидаталла оттаяьй сий дола къахьегамхо, халкъа тешаме йоI Кусиева Махьмада Зайдат. Шеко яц, хоржамаш хулача дийнахьа — 18-ча марте, № 436 йолча Сунженски хоржама округерча берригача харжархоша раьза хинна цунна кхадж тоссаргхилара.

Хь. ОСМИЕВ.

КПСС ЦК ПЛЕНУМА—ТХА УЙЛАШ, ТХА ТОЛАМАШ

☆☆☆

Даьхенна дикагIеи дарегIеи баьца дараш

1962 шера совхоза баьца дараш леладераша лаьрхIад: 8900 тонн баьца дaараш хьал а кхедаь, 8800 тонн паччахьалкхенга йохка.

Баьца дaараш дIадийча денз кхаччалца йолча хана цар дегI дара а уж тоадалара а эшаш дола хьалаш Iалашдара тIаерзаяь я комплексни механизаце ерригa система. Цу гIулакха гурахь денз, кхаш мукъа ма даьллинге а, баьца дaараш дIадуврргдола лаьтта 25—30 см. кIоарга оах. Цо йиш хулийт бIаьстан юхье лаьтта дика тоаде, Iалашду баьца дaараш дика тIадалга, йиш хулийт рядашта юкъе механизмашца болх бе.

Гурахьа аьхача лаьтташтa бIаьстан юхье макхаш доах, макхаш даьха даьнначул тIехьагIа участкаштa планировка ю совхозе ардакхех хьаяьча планировщикаца, цу гIулакхаша йиш хулийт микрорельефаш кийчъе.

Баьца дaараш дIаделехьа паровой культиваторашца культиваци ю кагий фу дола культураш дIаюврргйолча лаьтта: хохаш, морковь, петрушка, пастернак, свекла, помидораш, баклажанаш, шибаз.

Баьца даарий производстве шерра комплексни механизаци е а, дIадувча ханеи тIадаьнначул тIехьагIеи царна механизмашца гIулакх де а, царца уж чуэца а йиш яц кхаш кагий хилча, цудухьа баьца дaараш леладу къаьстта бригадаш вIашагIъехкай совхозе, хIаранега 60-негара 100 гектарага кхоачаш лаьтта а луш.

Иштта дийкъа лаьтташ дIаделча йиш хул доккхийча кхашкарча баьца дaараштa комплексни механизаци е.

Баьца дaараш сеялкашца дийна а кулгашца дIадегIа а квадратно - гнездови хьисапе дIадийча цу лаьттан тIа механизмашца гIулакх деш дуккха а аттагIа да.

Квадратно - гнездови хьисапе дIаюв помидораш, шибаз, баклажанаш, кабачкаш, нарсаш, коартолаш, кабуц.

Рассада йола культураш: помидораш, шибаз, баклажанаш, кабуц дIаюврргйолча, дика кийчдаьча лаьтта культиваци яьчул тIехьагIа урагIеи пхорагIеи маркировка ю КРН-4.2 е КОН-2.8 яха культивaтораш йоахкача КДП-35 е ДТ-28 яхача тракторашца.

ПхорагIа еш йола хьалхара маркировка еча хана культиваторах йоахкача окучникий когаш Iохец, цул тIехьагIа культиватора тIехьара боалаш цхьатарра хургдолаш IокIоаргду уж, хIаьта йIоахалашха еш йола маркировка тIийхагIа ю пхорагIа яьча маркировка боалаш а харшаш а бIаргагуш хилийтар духьа, цу гIулакха культиваторах йоахкача окучникий когаш хьалъайду. Окучникаштa юкъера юкъ 70 см. хила еза.

Маркировка яь даьннача кхай тIа хиш дехка харшаш доах ДТ-54 е КДП-35 яхача тракторах дIахетта йоаллаеча е тIехьайийза лелаеча канавокопателаца: кхай рельефага хьежжа 50—100 метр юкъе юкъ а юташ, пхорагIа культиваци еча хана культиватор йоалла трактор бокъонца мугIарчегI леларгйолаш пхорагIа маркировка яьча оагIорахьа доах пхорагIа доаха харшаш, дIоахалашха доахаш дола хий дехка харшаш кхай рельефага хьежжа вIаши юкъера юкъ 40—50 метр е 90—100 метр хургйолаш йIоахалашха маркировка яьча оагIорахьа доах, кхаьчачул тIехьагIа баьца дaараш цIаоза хIара 90—100 метр дIа массаза ял 4—6 метр шера наькъаш а дуташ.

Цу тайпара кийчдаьча кхай тIа дIаегIай моллагIча цхьан культура - рассада, из дIайогI пхорагIа маркировка еча хана тIехъяьннача окучнико дIоахалла даькхача хаьса улув гIолла.

Рассада дIаегIа ялларца даьхача харшашка гIолла хий дулл.

ХIара бIена дIадогI помидорий, баклажаний, кабуца шишша хетолг, шибаза 3—4 хетолг, коартолий 2 хетолг.

70×70 см. юкъ юкъе а юташ рассада цу тайпара дIаегIача 1 гектара тIа 21 эзар бIы хож, хIаьта помидорий, баклажаний, кабуца рассада 42 эзар хетолги шибаза 63—84 эзар хетолги а хул.

Рассада дIаегIа 15—20 ди даьннача гIолла, овлаш чIоагIденначул тIехьагIа урагIеи пхорагIеи культиваци ю культиваторaш йоахкача КДП-35, ДТ-28, «Беларусь» яхача тракторашца.

Культиваци яле хьалхагIа хиш дехка даьха дерригa харшаш канавокопатель йоаллача ДТ-54 е КДП-35 яхача тракторашца доха а дийя, КЗУ-30 яхача универсалаца е БДТ-2.2 яхача дискови лущильникаца нийсду.

Наькъаш а цу тайппара чизель культиваторца е дискови лущильникаца хоарцаду, цу балхаца де лерхIар да хиш дахка даьха хинна харшаш дIадукъилга, цунна культиваци елга а кхаьча хIамаш цIаувза дита хиннача наькъашта планировка елга а.

АргIана хий диллалехьа урагIеи пхорагIеи хьалхара культиваци яьчул а бIенашка кулгашца оасар даьчул а тIехьагIа хиш дахка харшаш доах культиватораши окучникаши йоахкача КДП-35 е ДТ-18 яхача тракторашца.

Хий хьаахийта кхай керте гIолла цIаькха а канавокопателаца харш доаккх рассада дIайогIалехьа, из даьккха хиннача гIолла.

Хий дехка харшаш дIадукъаш а юха хьадоахаш а цу тайпара урагIеи пхорагIеи культиваци 2—3-зза ю. ТIеххьара деш дола гIулакх дIадийнача баьца даарий тIера баьцаш вIашкакхачалехьа йIоахалашха окучник токхаяр да.

Квадратно - гнездови хьисапе дIадийнача баьца дaараштa механизмашца деш дола гIулакх дукхагIа а эш, кулгашца хьегаш дола къа кIезигагIа а дода.

Цул совгIа, дIадийнача баьца даарий тIаьнна буц дегIа а яйя сихха вIашкакхоач. Уж цхьатарра хьалъотт, цар Iено лаьтта докъа ца долийташ лоаттаду. Овлаш чIоагIлургдола а оасар тIадаргдоаца а хьал хулийт цар, цу тайпара дIахо оасар де дезаргдоацаш болх аттача боаккх.

1953 шера денз квадратно-гнездови хьисапе баьца дaараш дIадувш я Ассински совхоз, цудухьа кулгашца хьегаш дола къа кIезигагIа а дода, массаза санна мугIарчегI дийнарашка додачул. Рассада мугIарчегI дIайогIаш хилча 1 саго дийнахьа 2,5 эзар хетолг догI, хIаьта квадратно-гнездови хьисапе — 4,4 эзар.

МугIарчегI дIадийнача баьца дaарaштa 1 саго дийнахьа 0,1—0,15 гектара тIа мара дац оасар, хIаьта квадратно-гнездови хьисапе дийча 0,2 — 0,30 гектара ду, е шозза дукхагIа.

МугIарчегI дIайийнача помидорех 135 центнер яьккхар оаха, хIаьта квадратно-гнездови хьисапе дIайийча 260 центнер яьккхар хIара гектара тIара. МугIарчегI дIайийнача помидорий 1 центнер яккхарга дIабода мах 4 соми 88 кепиги бар, квадратно-гнездови хьисапе дIае даьлча из лохбелар 2 сомагеи 38 кепигагеи кхоачаш.

Помидорий рассада квадратно-гнездови хьисапе дIаювш хилар бахьан долаш 15—20 балха дийнахьа йистевоал из болх бийя.

РАССАДА ЙОАЦАШ (ГРУНТОВИ) ПОМИДОРАШ ХЬАЛКХЕЯР

Ассински совхозе ерригa дIаювча помидорех 50 процент яраш грунтови я.

Грунта тIа дIадувш дола баьца дaараш март бутт чакхбоаллаш, апрель бутт болалуш планировкеи культивации яьма яьллинге а ребордаши каточкаши йоахкача баьца дaараш дIадувча сеялкашца дув дика тоадаьча лаьтта.

Ала дезаш да помидораш хIара шера ребордашца ювш ца хилар, бIаьсти тIаьда енача шера ребордащцеи екъа енача шера ребордаш йоацаши юв оаха уж.

Укх тIеххьарча 6 шера ребордаш йолаш а йоацаш а ийнай уж. Цу гIулакха лоархIам болаш да фу дIадув лаьтта тIуна хилар.

Ассински совхоза балха практикои хьалха латтарий опытои хьахьекхад, помидорий фу 4—6 см. кIоарга шишша мугI шоайла 6—8 см. мара юкъе юкъ ца юташ юхехьа а болаш цаI ребордацеи шоллагIбар ребoрд йоацаши рядашта юкъера юкъ 62—64 см. а йолаш дIадийча из дика тIадоалаш хилар. ДIадувш долча фух 40 процент дар дIаделехьа 10—12 ди хьалхагIа доша а дийя, хувц-хувцаш температура а лоаттаеш чIоагIдолийт, цул тIехьагIа декъача фуца вIашагIа а эдийя цхьан гектара тIа 4 килограмм йолаш дув.

Цу тайпара дошадаь фу во хаоттам болча хьалашка тIийха дIадийча, хаоттам во нийсбелча а дика тIадоал, хIаьта декъеи кIоарга дIадийнеи фу кIеззига тIехьагIа тIадоал, цул совгIа помидорий фу дика шаршаш ца хиларах цхьан таьках из дIадувча хана фу тIа ца кхоачаш йовкъаш а юс, хIаьта шишша мугI вIаши юхе а болаш из дIадийча яьсса йовкъаш хилац.

Шишша мугI вIашъюхе эза фу дIадувча хана ха дезаш цхьаькха лоархIамера гIулакх да, цхьан мугIарагI дувча фул нийлхагIа из тIадоалаш хилар, хIаьта уж нийлхъе мегаргья цар баьцаша гIаьхха дегI денача хана.

Дискашта тIехьашка йоахкача каточкаша шоай лер юташ хиларо йиш хулийт помидораш тIа а ялалехьа царна культиваци е.

Помидораш лерттIа тIаяьлча культиватора когаш юкъера юкъ 30 см. хургйолаш нийс а дийя, пхорагIа культиваци ю, бIенаш 40 см. а долаш, цу гIулакхо 1,5-зза аттагIа хулийт помидораштa оасар де а уж нийлхъе а.

Рассада йоацаш дIаювш йолча помидорашта дIахо деш дола гIулакх, лакхехьа вай дийццача тайпара, квадратно-гнездови хьисапе дIайийнача рассадах йолча помидорашта санна ду.

Рассадах йийнача а рассада йоацаш йийнача а помидорий хьувкъам цхьатарра ба.

Рассадах йоаца помидораш дIаерга 2-зза кIезигагIа бода къахьегам. Рассадах уж дIаювча хана 1958 шера 0,38 сага ди къахьегам бахар 1 центнерага, рассада йоацаш йийнарий 1 центнерага—0,2 сага ди.

Рассадах йоацаш ювча помидорашка мах а кIезигагIа бода. Масала, нагахьа санна квадратно-гнездови хьисапе дIайийнача рассадах йолча помидорий цхьа центнер кхеярга 2 соми 75 кепиги дахадале, рассадах йоацарашка 1 соми 87 кепиги мара даханзар.

КОРНЕПЛОДАШИ ХОХАШИ КХЕБАР

Корнеплодаши хохаши дIабув баьца дaараш дувш йолча сеялкашца нийсача лаьтта, хьалххагIе а кийчдаь ухкача кхаш тIа бIаьстан юххье макхаш даьхачул, планировка яьчул, фу дуържаргдолчул кIоаргагIа йоацаш тIийхо культиваци яьчул тIехьагIа.

Ребордаши каточкаш йоахкача баьца дaараш дувча дискови сеялкашца ши мугI вIашкаэза 4—6 см. кIоарга рядашта юкъера юкъ 62—64 см. а мугIараштa юкъера юкъ 6—8 см. а йолаш дIайийча цхьан гектара тIа шозза дукхагIа хож уж, оасар дарга бода мах кхы лохца а луш, хIаьта нийлхъеча хана къахьегама овсарле 50 процент лакхлу, хIана аьлча цхьан мугIарах ювча хана санна листа хилац уж. Цул совгIа фу а цхьан мугIарах тоссачул дукхагIа додац.

Корнеплодаши хохаши цу хьисапе шолха мугIарч долаш дIабийча торо хул уж хьалтIабалалехьа а хьалтIабаьнначул тIехьагIа а культиваторaш йоахкача КДП-35 а ДТ-28 а яхача тракторашца шерра механизированни гIулакх де. Цу хана мугIарч геттара нийса хила деза, тIаккха цо торо хулийт мугIараштa дукхагIа юхеозаш культиваци е а кулгашца кIезигагIа къахьега а.

Рядашта юкъе еш йола тракторни культиваци эшарга хьежжа 5—7-зза ю, вешта аьлча оасарца къовсам лоаттабара догIа дийлхачул е хий диллачул тIехьагIа тIоадал чусоцаяр духьа еш йола культиваци.

Хий дилла дезаш ха эттача хана окучникаш йола культиваторaш йоахкача тракторашца культиваци ю, цу хана дIайийнача хIамашта йост тIахьокхаргйоацаш окучникий когаш хьалъайду.

Гувнаш даьчул тIехьагIа кхай рельефага хьежжа, дIахетта е тIехьатесса канавокопатель йолча ДТ-54 е КЛП-35 яхача тракторашца пхорагIа а дIоахалашха а хий уха доккхий харшаш даха деза пхорагIа доахараштa юкъера юкъ 100—300 метри дIоахалашха доахараштa юкъера юкъ 50—100 метри а хургйолаш. Рельеф дика яле доккхагIа дола харшаш кIезигагIа хилча дикагIа да, цо йиш хулийт кхаех йовкъаш кIезигагIа яха а мугIараштa юкъе гIолла гIийло хий ахийта а.

Гаьнара хьауха хий паргIатта чудуъ, дукхагIа соц из оахамца, кIезигагIа йохаю лаьттан структура.

Хий диллачул тIехьагIа лакхе дийцача тайпара культиваторaш йоахкача тракторашца рядашта юкъера йовкъаш цамцайоах, цул хьалхагIа йистошкара когаш доацаш йола чизель культиватор йоаллача трактораца хий уха доккхий харшаш дIа а дикъе, КЗУ-38 яха макхаш а даьхе.

Ши ряд лоацаргйолаш совхоза мастерской хьабаь аьшка ког КДП-35 яхача тракторах дIа а белле, цунца хоарцаю корнеплодаш.

Кулгашца бе болх бисац цига уж хьагулъелгеи, баьцаш дIа а йоахаш уж яьшкаш чу ехкилгеи мара. Кулгашца оахаш бодачул 2-зза кIезигагIа къахьегам бода цунга.

Шишша мугI вIашкаозаш уж кхееча Ростовски областа дика опыт совхозе хьаэцар бахьан долаш йиш хилар корнеплодий хьувкъам 2—3-зза лакхбе а уж кхеярга дIабода мах лохбе а. Масала, цхьан мугIарах дIайийна морковь 1 гектара тIара 58 центнер яьлар, хIаьта шишша мугI вIашкаозаш йийча — 156 центнер.

Цхьан мугIарах дIайийнача моркова цхьа центнер кхеярга 4 соми 20 кепиги дахар, хIаьта шишша мугI вIашкаозаш йийнар кхеярга — 2 соми 42 кепиги.

1956 шера 1 центнер морковь кхеярга 0,82 сага дии 1958 шера 0,32 сага дии долаш къахьегам бахар.

Щи мугI вIашкаозаш баьца дaараш дIадера уж дIадувш йолча сеялкай дискови сошникех доахка гIоврилгаш лоацдир сошникаштa юкъера юкъ 6—8 см. хургйолаш а цхьа сошник лоацагIча гIоврилгахи вож бIаьхагIча гIоврилгахи йоалларгйолаш а.

НАРСАШИ КАБАЧКАШИ ХЬАЛКХЕЯР

Нарсаши кабачкаши дIаюв бIаьстан юхье макхаш а даьха, планировка а яь, каточкаш йоахка ребордаш йоацача баьца дaараш дIадувча сеялкашца культиваци а яь хьалххагIе дика кийчдаьча кхай тIа цхьацца мугIарах, кабачкай мугIараштa юкъера юкъ 130 см. а нарсий мугIараштa юкъера юкъ 70 см. а йолаш апрель бутт юкъе а кхаьча лаьтта дIоахденнача хана 5—7 см. кIоарга.

Уж хьалтIаяьнначул тIехьагIа пхорагIа культиваци ю культиватор йоаллача КДП-35 е «Беларусь» яхача трактораца кабачкай бIенаштa юкъерча 70 см. йолча юкъах 60 см. дIа а йоаккхаш, хIаьта нарсаштa грунтови помидораштa ечча тайпара ю.

Хетолгаш хецалехьа а уж вIашкакхачалехьа а урагIеи пхорагIеи 2—3-зза культиваци е йиш я.

Нагахьа санна эшаш моттиг хуле а къаьстта хетолгаш вIашкакхача деннача юххье йIоахалашха тIеххьара культиваци еча хана а хиш дехка харшаш доах окучник йола культиватор йоаллача трактораца.

Юхе мел диса нарсаштеи кабачкаштеи де деза гIулакхаш корнеплодаштa дераш санна да.

КЪАХЬЕГАМ ВIАШТIЕХЬБАККХАР

Баьца дaараш кхеду бригадаш вIашагIйохкара ларде лоацалхха баьца дaараш кхедергдолаш царна специализаци елга. Лакхе дийццача тайпара баьца дaараш кхеду 3 бригада я совхозе помидораш, шибаз, баклажанаш лелаеш, йиълагIчунга лелае дIаеннай корнеплодаш, хохаш, кабуц, пхелагIчунга — нарсаш, кабачкаш, коартолаш, вешта аьлча совхоза севооборотага хьежжа дIанийсъяьй уж.

Бригадаш вIашагIъехк доккхий а тешшаме а хьувкъамаш дахара тIаерзаь ерригa агромероприятеш бригадага ший низашца кхоачашъюларгйолча тайпара. Цу гIулакха массаза а цхьан бригадаца болх бергболаш нах къоастабу.

Заданеш йоккха хиларга а лелаеш йола культураш дукха хиларга а хьежжа бохийт бригадаца нах.

ХIара бригадана цхьа трактор а кхы тайпа юртбоахама машинаш а лу.

Массайолча бригадашка 6—7 саг юкъе а волаш звенош я, цар лелаеш шо-шоаштa къоастаяь енна культураш хул, хIара звеноца хий дехка цхьа болхло ва.

Лаьттанцара болх хIаране ше-ше беш ба, нагахьа санна эше кагийча группашцеи звеношцеи а бу из.

Комплексни механизаци яро, толашагIа йола опыти Iилманна карагIдаьннараши балха юкъехкхаьаро, кердагIа йолча техниках нийса пайда эцаро совхоза торо елар рентабельни хила а планага хьежжаи планал тIехи пайдаш даха а.

КПСС XXII-ча съезда исторически решенеша дегаш ураоттадаь йолча тха совхоза коллективо цIаккха ца хиннача тайпара хьинар айдаь къахьег хIанз. Массанахьа а бIаьстанга кийчо еш да тхо.

Соахка дика хьийкъар тха баьца дaараш, юкъера лаьрхIача хIара гектара тIара 207,7 центнер баьца дaараш гулдаьд. ДикагIа долча баьца даарий эзараш тоннаш елар совхозо консервни промышленностаи республикера къахьегамхой Iалашбараи.

1962 шера керда толамаш даха аьнна декхар тIаийцад тха коллективо. Оаха лаьрхIад укх шера 8900 тонн баьца дaараш гулде а 8800 тонн паччахьалкхенга йохка а.

Из хала декхар да, дале а из кхоачащдара хьинар ца кходеш къахьегаш ба совхоза болхлой. Соахка гурахьа денз зябь а аьха кийчдаьд тха механизатораша 1962 шера баьца дaараш дIадуврргдола лаьтташ, хIаьта хIанз бIаьстан юхье кхашкара балхаш шерра дIадоладар духьа хоза оттарга хьежаш а ба.

Рассада кхее парникаш кийчъеш я баьца дaараш кхеду звенош. Уж хIанз кIоагашка кхо дехкаш а лаьтта тоссаш а, лаьтта хьаьндеш а агротехника Iомаеш а ба.

Баьца дaараш кхедара толашагIа йола методаш тIагIертта Iомаеш ба совхоза болхлой. Тха ба лакха хьувкъамаш доаха къайленаш йовзаш а хIара шера планови заданеш тIеххоачашъеш а бола маякаш. Масала, А. Капустинай звенос соахка хIара гектара тIа 335 центнер помидораш кхеяьй. Дукха хIама ца эшаш ужжамо хьокхамаш долаш ба Шемякова, Огурцова, кхыбараш. Цар гIад а бахе хьаювц шоай опыт, баьца дaараш леладераш шоаш болчча кхашка Iомабу дикагIа йолча методашца болх бе.

Семилетка диълагIча шера бIаьсти ший тайпара я—КПСС XXII-гIа съезд хинначул тIехьагIа эггара хьалхара. Цун исторически решенеш кхоачашъеш йолча тха совхоза коллективо ший низ кхобергбац шетIаийца социалистически декхараш кхоачашдара, шийгара доаггIаш дола дакъа лоацаргда вай мехка шортта юрта боахама продукташ Iалашъе аьнна дерригача халкъо дIадоладаьча гIулакха юкъе.

Г. ДРОЗД,
Ассински совхоза керттера агроном.

Кердача толамашка

Парте XXII-ча съезда решенеш дика кхоачашъяр духьа шерра социалистически яхь йоаржаяьй «Шалинский» совхоза болхлошеи специалисташеи.

Зональни юртбоахама совещанешка дийцарий лоархIам а беш, 14 феврале совхоза коллективо керда доккхий декхараш тIаийцад, экономически пайданагIа йолча тайпара хувца лаьрхIад дIадувча лаьттай структура, кIезига хьувкъам луш йолча юртбоахама культураштa меттел дукха хьувкъам луш йола культураш дIа а ювш. Керттера уйла тIайохийтаргйолаш я хьажкIаши шекара свеклаи дIаюврргйола лаьтташ шердара. Цу тайппара структурана юкъехьоргйолаш я горохи доакъараштa юв бобаши.

ДIадувш дола лаьтташ шердарах кхоачамбаь Iе йиш яц, цудухьа оаха тIаийцача декхарашца да хIара гектара тIара 50 центнер фуалъяьха хьажкIаши 300 центнер моша хьажкIаш а йоахкаш дола гIади даккхар духьа къовсам лоаттабелга.

Уж декхараш тхога кхоачашдулургдолаш да. Из хьахьокх совхозерча дикагIа болча хьажкIаш лелаераша хIанзале а даьхача толамаша.

«Шалинский» совхоза керттера болх ба хьайбай боахам дегIабоалабелга а хьайбай продукташ дукхагIа йоахилга а. Из декхар кхоачашдара семилетка диълагIча шера доахан 800 бежан тIакхеташ дебаде лерхI совхозе, царех 540 етт а болаш, алхха цхьан шера уж тIакхетаргда 33 процент совгIа.

Дулха эггара дикагIа а сихагIа а онда доалаш дола хьайбай боахама дакъа хиларах тарра, хьакхарч 1000 тIакхетаргья, хIаьта нанахьакхарч—700. Коа тIара оалхазараш 3000 хургда. Иштта хьайбаш дебадаро тхога йиш хулийтаргъя дулх, шура, фуаш дикка дукхагIа даха а паччахьалкхенга дохка а.

Совхоза къахьегамхоша паччахьалкхенга дохкаргда дикагIа дола дулх 5900 центнер, е соахкарчул 600 центнер дукхагIа; 22500 центнер шура, е соахкарчул 1564 центнер дукхагIа; 450 эзар фуъ, е соахкарчул 228 эзар дукхагIа.

Тешшаме ала йиш йолаш да совхоза коллективо шийна хьалхашка оттадаь декхараш тIеххкоачащдергда, аьнна. Цунна тешал ду совхоза хьайбай боахамерча къахьегамхоша хьинаре къахьегаш хиларо, шоай толамаш совдаха уйла йолаш уж хиларо. Тха дукха ба дIадахача шера ший новкъостаца Тульчий Николайца цхьана хьал а кхеяь 1828 центнер дозал дола 2110 хьакха мясокомбинате дIачуенна Прокопенко Василий Николаевич, 25 нана-хьакхийна тIехьа 401 хурск — е цхьан хьакхийна лаьрхIача 16 хурск хьалкхеяь свинарка Ким Мария, хIара фуражни Iаттагара 2969,1 килограмм шура яьккха III-ча отделене доярка коммунистически къахьегама ударница Исраилова Хадшат санна бола башхадика нах.

КПСС ЦК мартовски Пленумаи СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача деннеи баха боаггIача тайпара накъа бахар духьа кийчо еш бола совхоза механизатораш бIаьстан юхье кхашка балхаш дергдолча юртбоахама техникана ремонт яь боалаш латт. Совхоза отделенешка вIашагIъехкай механизированнии полеводчески звенош.

Ялатийнеи силосаи лаьрхIа дIайийна хьажкIаш механизированни звеноша лелаергья, хIаьта шекара свекла — полеводчески механизированнии звеноша цхьана. Лаьттан участкаши техникеи хIара звенона шийн-шийнна дIаеннай.

Iан замалахь лоацача ханна йолча говзал лакхъеча курсашка 235 саг кийчваьв, цу даькъе ва механизированни звеной 30 звеновод, полеводчески звеной 55 звеновод, хиш дехкача болхлоех 50 саг, 47 тракторист, кхы тайпа говзалаш йола 53 саг. Курсашка хьехача дешара программа тIа керттера моттиг дIалоацаш дар квадратно-гнездови хьисапе хьажкIаш дIае Iомабар, кулгашца къахьега дезаргдоацаш уж лелаяр, хIамаш дIаелехьа лаьтта мишта тоаде деза Iомабар, хьажкIаштеи шекара свекланеи малагIча тайпара а малагIча бокъонех а хий дехка деза Iомабар, совхозни производства хьалха латтарий опыт Iомаелга а юкъейоалаелга а.

ДIайийна хIамаш хьувкъаяра дика къахьийгад тракторни бригадай коллективаша. ХьажкIаш, шекара свекла, горох, бобови культураш дIаера эшаш йола 4650 гектар зябь аха езача, цар аьхай 4800 гектар. Механизаторашеи полеводашеи цхьана совхоза кхашка дIайихьай 10.500 тонн моттигера удобренеш.

Дика къахьег совхоза хьайбаш леладераша а. Семилетка диълагIча шера хьаллхара ши бутт паччахьалкхенга дулхи шуреи йохкара планаш кхоачашъярца белгалбаьккхар цар.

Тха совхоза коллективо дика кхетаду хIанз а де дезараш дукха хилар, хIаьта цудухьа денгара ди массаза доал дикагIа болх бе гIерт уж. Нагахьа санна хIара къахьегамхочо продукци дукхагIа йоаккхе, сихагIа хьаяь даргда вай коммунизма материально - технически база. Из да вай керттера декхар.

К. ТОМИЛИН,
«Шалинский» совхоза парткома секретарь.

Ерригсоюзни яхье хьалхара моттиг яьккхай

Доккхий къахьегама толамаш доахаш чакхдаьккхад 1961-гIа шу «Малгобекнефть» НПУ цхьоалагIча промысла коммуниста Нозадзе Христофора кулгалдеча шоллагIча бригада. Ханал хьалха кхоачашъяьй шера план. Даьхенна планал совгIа дукха мехкдаьтта деннад. 1961-ча шера шоллагIча ах шера даьхача толамий итог йича Ерригсоюзни яхье хьалхара моттиг яьккхай нов. Нозадзе кулгалдеча бригада, хIаьта доккха совгIат а деннад цунна.

Шоаш даьхача толамех тоъам хулаш бац коммунистически къахьегама сийлен цIи лелаеча бригада мехкдаьттахой. Семилетка диълагIча шера лакхара декхараш тIанийцад: мехкдаьтта дакккхара шера план ханал хьалха кхоачашъе, планал совгIа 5600 тонн «Iаьржа дошув» дала, 20 геолого- технически мероприяти, 15 рационализаторски предложени балха юкъейоалае, къахьегама овсарле лакхъе, мехкдаьтта тоннага дIабода мах дуккха лохбе.

Уж декхараш сийленца кхоачашдара хьинаре къа а хьегаш, ер шу доладелча денз доккхий къахьегама толамаш доахаш хьабоагIа мехкдаьттахой. Иштта мехкдаьтта дакккхара январь бетта план 101,3 процент кхоачашъяьй. Февраль бетта заданеш кхоачашъеш графикал хьалха баьннаб.

Цхьа барт-цхьоагIа йолаш творчески къахьегаш еррига коллектив хиларах, керда техникеи технологии балха юкъекхувларах, скважинашта тохкамаш дара режим дикагIа вIаштIехьъяккхарах торо хул коммунистически къахьегама цIи лелаеча бригада производственни толамаш даха.

Бригадеи ерригача промыслеи МагIалбике эггара хьалха телемеханизаци яьй. ЧIоагIа къахьега дийзар керда гIулакх Iомадеш. Кхы а доккхагIа балхаш де дезаргда еррига телеуправлени юкъейоалаеш. Цхьабакъда, дика гуш да диспетчеризаци ярах хиннараш. Мехкдаьтта доаккхаш йола ши бригада вIашагIтохарах мукъавалийтав 8 саг, царца шиъ мастер а волаш. Скважина лаьттан кIалхарча оборудованена ремонт еча нийсса ахаш кIезигьеннай подъемникаш. Нагахьа санна хьалха вахте лаьтта бале хIанз сменах болх бу оператораша.

ХIанз ерригача нефтепромысла ах скважинашка балхаш ду бригада, хIаьта хьалха шин бригада баьчул дикагIа болх а бу.

Тайп-тайпарча къаман болхлой ба бригадера бараш. Безаме, цхьа барт болаш къахьег эрсаша, гIалгIаша, нохчаша, украинцаша, иштта кхыча къаман болхлоша. Шоайла доттагIал долаш. тIехьависачоа новкъостал деш, ца ховр дIахьехаш ба уж.

Юххьарча шин экономически школашка предприятей экономика Iомаеш ба бригада болхлой. Пропагандисташ ба бригада мастер нов. Нозадзеи промысла технолог нов. Дубовицкаяи. Укх тIеххьарча шин-кхаь шера бригада дукхагIа бола болхлой Грозненски учкомбинате дешаш хиннаб.

ЧIоагIа новкъостал ду къонача болхлошта дукккхача хана денз цига болх беча къаьнача мехкдаьттахоша. Иштта вокккагIа волча оператора Решетняк Петра ший балха говзал дIайоввзийтай Мамиргов Хьамида. ХIанз кхоалагIа разряд а йолаш оператора дика гIонча ва из. Цу тайпара масалаш кхы дуккха а да цига. Цхьабола болхлой заочно дешаш ба.

Бригада еррига коллектив цхьана каст-каста кино, концерташка, экскурсешка ух, хIаьта салоIа сайренаш хул, иштта кхыйола культурни мероприятеш ю. Цу дерриганеша къахьегама новкъостал ду.

Коммунистически хьисапе къахьег берригача болхлоша. Тахан де йиш яр кхоана дергда, аьле тIехьа ма даха яхача принципах бах уж. Цу тайпара масалаш дукха хул хIара денна.

№ 791 йола скважина капитальни цIенъе езаш моттиг эттар. Сихха бе безаш бар из болх. Шоай смена йистеяьлча цIенйир из скважина оператораша Котиков Хьамзата, Атаев Махьмада, Гонтарь Тихона.

ЧIоагIа къахьег рационализатораша а. Ер шу доладелча денз 5 рационализаторски предложени еннай бригада членаша. Къаьстта дика рационализатораш ба Куксин Семен, Донской Иван, Макарьев Николай, кхыбараш а. Нов. Куксина енна рационализаторски предложени балха юкъейоалаяр бахьан долаш ши мерник, грязеви насос, 1000 метр йиъ дюймови трубопровод мукъаяьлар. Дуккха а аттача баьккхаб мехкдаьттахой болх нов. Донской енна предложени балха юкъейоалаярах а.

Доккхий балхаш ду бригада къаьнача скважинашкара дукхагIа мехкдаьтта даккхара. Дукха геолого-технически балхаш ду. Духхьал ер шу доладелча денз пхиъ мероприяти ярах скважинашкара доаккха мехкдаьтта деннеи буси 2 тонн тIакхийттад.

СССР Лакхехьарча Совете хоржамаш хулача денна доккхий къахьегама толамаш доахаш накъа яха — из декхар оттадаьд шийна хьалхашка нов. Нозадзе кулгалдеча бригада.

А. ХАРСИЕВ.

ДИКАЧА НАХАХ

МАРЕМ ЦХЬАЬ ЙИСАНЗАР

Грозненски вагонни депо балха волаш каст-каста бIаргагу сона концыпропитка цеха болхло Айдамирова Марем.

...Безаме бахар Мареми Ахьяди, къона, ираз долаш бар уж, бераша — нийс шу даьннача Тамараси ялх шу даьннача Хаватеи дегаш гIоздаьхадар цар. ДогIа делхача цхьан бийсана цхьа къона кхалсаг а йоалаеш чу а вена мара Ахьяда аьлар: аз новкъост йоалаяьй хьона Марем, са шоллагIа йола сесаг а, хIаьта хьа йиша а хургья из.

Сомадаьнна дагIа бераш хьамархIа а дехка, аьлар Марема: цунах хIама хургдац.

— Цунах хIама хургдеце йолле са цIагIара. Вай законах бераш даьца дус.

— Бераш даьр со я, соца хургда уж. Хозий хьона! Сай бераш сага дIалургдац аз. — Ший бераш кийч а даь дIаяхар Марем.

Да воацаш диса бераши йишеи тIаийцар машиннаькъахо волча Марема вошас. Ший дезалла новкъостал де тиганзар Ахьяда. Хало тIакхаьчача дехке а яьнна юха чуйоагIаргья Марем, аьнна хеталора цунна. Цхьабакъда, халонех кхераш яцар из. Машиннаькъашка болх бе яхар Марем. Цхьа барт болаш къахьегача коллективо чIоаггIа новкъостал дир цунна. Бераш деша дахар. ХIара къахьегама дено дог гIоздоаккхар. ЙоI ворхI класс йисте а яьккха, кооперативни курсаш яха деша яхар. Курсаш яьха йистеяьлча продавецалла балха яхар из. Даьна чIоагIа эгIазбаха хиларах йоI маьре йодаш дIахайтанзар. Да ва ала а йиш ярий цох?

Дог гIоздаьнна чувера цхьан дийнахьа Марема воI. Хават аьлар, нанас, ма безаме ва хьо тахан? Алапи хьаийцад аз а аьнна, ше чудена ахча истола тIа Iодиллар цо.

— Фу ахча? Мичара да из, аьлар цецъяьннача нанас.

— Слесара балха говзал Iомае вахав со.

— Мича? Дешарах фу хургда? ХIанз а геттара... Ший къамаьл дIакхоачаш а ца деш йилхар нана.

— Со хIанз зIамига вац, кастта пхийтта шу даргда са, — аьнна нанна хьалхашка нийсвенна дIаэттар Хават. — Геолого-разведка конторе балха ва со, хIаьта сайрийнарча 8-ча классе деша а вагIа.

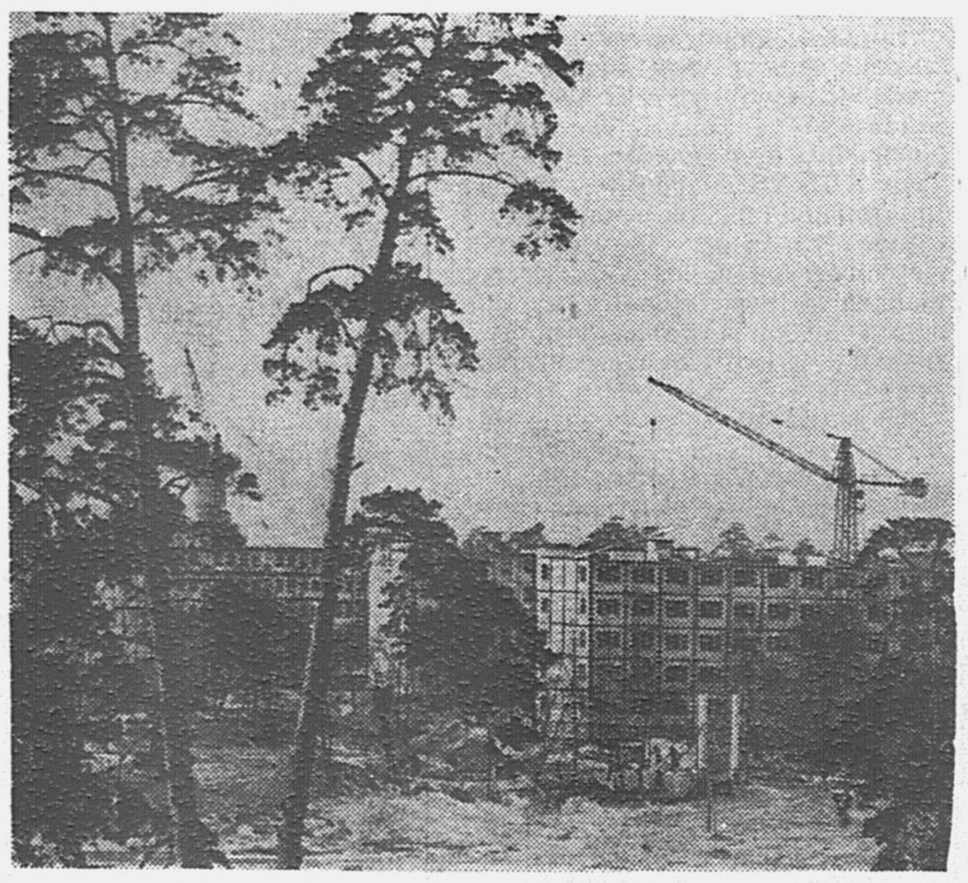
Цхьа хIама ала еннаяр нана, цхьабакъда, дIахо а къамаьл деш вар цун воI.

— Сона хов, мама, хьона цхьаннена болх бе хала долга, цудухьа балха а ваха, хьона новкъостал де лаьрхIад аз.

— Баркал хьона са воI, — аьнна дIаерзаш дог чIаьхка бIаргех Iодаха хий косинка ткъамашца дIадаьккхар цо. Балха а деша а кхоавора Хават. Дукха ха ялалехьа ялхлагIа разряд яьккхар цо. ХIанз тха вагонни депо слесарь ва из. Итт класс йистеяьккхай цо, юрист хила безам болаш а ва.

Машиннаькъ тIа дика болх барах дукккхаза совгIаташ деннад Айдамирова Марема, хIаьта баркал а аьннад, Сийлен доска тIа дукккхаза яьхай из. ЧIоагIа хала а бехктокхаме а болх ба концыпропитка цехе цо хIанз бер.

И. ГЕОРГИЕВ,
вагонни депо насосни установка машинист.

Тоалуш йоагIа къаьнара Киев. Цун улицашка хьалдаьд бIаьш керда цIенош, хьалъеш латт нах баха йокккхий кварталаш. Нагахьа санна Сийлахь-боккха Даьхен тIом хилалехьа Украина столица нах чуIеча цIеной фонд 4 миллиони 300 эзари квадратни метр хиннаяле, хIанз из 8 миллион квадратни метр я.

Сурта тIа: Киева индустриальни районе — Дарнице хьалдеш латта нах чубаха цIенош.

Н. Селюченко сурт.
ТАСС фотохроника.

Мехкдаьттахой дешаш ба

Дешарца чIоагIа безам болаш ба «Сунжанефта» болхлой. Царех дуккха бараш болх беча кагирхой школе деша багIа. Цо новкъостал ду царна общеобразовательни боарам лакхбара, балха говзал шеръяра. Масала, лакха къахьегама овсарле йола болх дешарца дика тарбеш лелабу буровой мастераша Тесленко Алексееи Мицук Викторей, электромонтера Рякин Николая, бурильщика Баранов Георге, мехкдаьтта доаккхача оператор волча Эжиев ИбраьхIима, кхычар а.

Болх беча кагирхой сайрийнарча Карабулакски школе итт класс йистеяьккха баьнначул тIехьагIа техникумашкеи институташкеи деш кагийча нахеи мехкарашеи. Царех ба Московски нефтяной институте деша багIа, бурув деттача Карабулакски конторе бурильщикаш хинна Виноградова Мая, Гашенко Яков, Буслаев Василий, Грозненски нефтяной институте деша вагIа, хьалха бурильщик хинна Старшинин Анатолий. Цар шоай образовани очно лакхъю, предприятегара лакхагIа дола стипенди а ийду.

Заочно деша багIаш а ба студенташ. Уж ба бурув деттача контора лаборанткаш Клешнева Раиса, Прамченко Тамара, токарь Гоголев Анатолий, бурильщик Шляхов Иван, кхыбараш. Балха тIа боллашехьа а Грозненски нефтяной техникуме дика дешаш болча цар шоашта балха тIа эшаш йола йоккха говзалаш Iомаю.

ХьалхагIа бурильщикалла болх беш а студент а хинначa инженерах Косивченко Александрах, Грозненски нефтяной институт йисте а яьккха, буровой мастер хилар, хIаьта хIанз бурув деттача Карабулакски контора технически отдела начальник ва из.

Иштта производствера болхи дешари вIаши тар а деш дика къахьегаш а дешаш а ба тха мехкдаьттахой.

В. ЛУБКОВ,
инженер.

ПАЙДА ЭЦА МОТТИГЕРЧА ТОРОНЕХ

Советски Союза Коммунистически парте XXII-ча съездо тIанийцача Программа тIа декхар оттадаьд укх гаргарча ткъаь шера советски наха шортта материальни рузкъаш Iалашдеи дунен тIа эггара дикагIа вахар хилийтеи.

Из декхар кхоачашдара кIезига лоархIам болаш яц моттигера промышленность. Вай республикерча моттигерча промышленноста планах лерхI 1962-ча шера бахача наха эша товараш 10 процент дукхагIа, хIаьта культурно - бытовой гIулакхашта, боахама эша товараш 27 процент дукхагIа арахеца. Цул совгIа, моттигерча промышленноста арахеца цхьадола товараш дукхагIа арахеца а лерхI.

Цхьабакъда, моттигерча промышленносто хьа а даь, бахача наха тоъал агахеца йиш йола товараш арахецац республика промышленносто.

Из декхар кхоачашдац Министрий Советеи Совнархозеи предприятеша. Ерригача арахецача продукцех бахача наха эша продукци 27,5 процент мара арахецац моттигерча промышленноста министерства, бытовой гIулакхий управлене — 37,3 процент, кхачан товарий промышленноста министерства—95,1 процент, ейгача промышленноста управлене—98,6 процент.

Бахача наха арахецача товарий ассортимент кIезига я, дукхагIа дола товараш моттигерча бедалах хьа а ца деш, кхыча моттигашкарча мах беча организацешкара хьакхухь. Дукха попа хьу я республике. Цхьабакъда, бахача наха эша хIамаш кIезига арахец моттигерча промышленносто. ДукхагIа йола попа хьу кхыча моттигашкара хьакхухь. Цу хьунах хIанз а хьайиц боахама эша инвентарь, коромыслаш, барзкъашта дехка кIаьргаш, вешалкаш, ручкаш, дагарий Iержаш, иштта кхыйола хIамаш. Уж еррига хIамаш хьакхухь Свердловскера, иштта кхыча моттигашкара.

Моттигерча промышленноста чуйоагIача Грознерча литейно-механически заводе арахеца йиш я чона Iаькъаш, дулх оата машинкаш, барзкъаш тегача машинана эша станок. Массехк шу да цу заводе аьшка белаш ю пресс дIа а оттаяь болх ца беш латта. Бахача наьха хьашташ кхоачашдара уж товараш хьакхухь Горьковски, Свердловски, иштта кхыча областашкара.

Моттигерча промышленноста чуйоагIача № 1 йолча химически завода хьаккхий цIокош кийчъеш шера 13 тонн хьаккхий мос гулъе йиш я. Из мос хьагул а ца еш, дIакхувс заводе. Цу мосех хьае йиш я боахама чIоагIа эша щеткаш, басар хьекха зIамига щеткаш, иштта кхы а. Цхьабакъда, вай республике хьа а ца еш Горьковски, иштта кхыча областашкара хьакхухь уж.

Моттигерча промышленноста предприятешка хьайиц лампай шушаш; примуса маьхий, кога гIирса эша крем, иштта кхыйола чIоагIа эша хIамаш.

КIезига дегIаенай художественни изделеш арахеца промышленность а. Вай республика промышленность декхарийла я кхерах, металлах, тIеххах, дахчах, пластмассах яь художественни изделеш арахецеи мах беча организацеша тийннача заказех совгIата йола изделеш тоъал хилийтеи.

Белгалдаккха деза Совнархоза предприятеша духхьал мебель, радиоприемникаш, чхьагIара изделеш, консерваш, шурий продукташ, колбасни изделеш мара ара ца хецилга. ВIалла а арахецац бахача наха эша чоалхане технически предметаши боахама эша хIамаши.

Бахача наха дукхагIа эшаш дола товараш арахецара чIоаггIа терко е декхарийла я Министерстваши, Министрий Совета Управленеши, Совнархози.

Г. ОРЛОВСКИЙ,
Нохч-ГIалгIай АССР-а Госплана промсектора начальник.

Доши гIулакхи вIашкадагIац

Окружной улицагIа бахача наьха хьашташ кхоачашдеш дика къахьийгад совнархоза гIишлош еча управлене номер 8 йолча СМУ коллективо. Бакъда А. А. Алексеев начальник хиннача 4-ча участка коллективо укх шера январь бетта эксплуатаце дIаденна №№ бархIи ийси йолча цIеношка дукха кхоачамбоацараш нийсденнад. ДIадахача шера кхоалагIча квартале дIадала дезаш хинна уж цIенош тIехьадаьлар. ДIаяха ха юхаметтаоттае гIерташ сихбеннача гIишлонхоша во кхоачашдир цхьадола балхаш. Масала, номер 9 йолча цIен кIалхарча подвалашта кIир техаяц, цхьацанахьа йовкъаш яхкац, наIараш айхха дIатIайолхац, чIега тоха йиш хургйолаш алтамаш техадац, конаш дегIадац. Да велалургволаш дац нах бахача цIеношка чухнахьа даь цхьадола балхаш а. Iотеха ийнаш фоттан хьекха нийсдаьдац, шпаклевка а яь басар хьакха дезача кIеззига бесаза а даьха дитад. Цудухьа дукккхача моттигашка чIоаггIа хийра да улгаш. Батареяшта кIал цемента плинтусаш яьяц. Уж кхоачамбоацараш дола цIа эксплуатаце дIадала комисси йийхар номер 8 йолча СМУ начальника Н. Власовеи керттерча инженера П. Федотовеи.

В. Леппке председатель а волаш, 9-ча январе горисполкомера яхача комиссе шпаклевка а яь, ийнашта цIаькха басар хьакхар тIадиллар гIишлонхошта. Ха дIайодар, кхоачамбоацараш дIадахара деш цхьаккха хIама дацар. Баха чубаха кийчбенна нах ледкъа болабелар.

Иштта хьатIакхаьчар 16-гIа январь. Наха таксеца Iо а баха хьалвоалавир нов. Леппке. Бокъонца йисте ца даьлча оаха цIа хьа-м эцаргдац, аьнна дIаваха кийчвеннача комиссе председатела хьатIавера участка прораб Б. Побежимов.—Хьо фу деш ва йоах нов. Леппке. Алексеев балхара дIавакккарца цIа эксплуатаце дIадала сона тIадиллад СМУ кулгалхоша. ЦIаькха чухнахьа кIир тохалахь, шпаклевка а йий ийнашта басар хьакхалахь, из оаш ца дойя данза диса балхаш дIа а лаьрхIа царна доагIа ахча аз тIера Iодоаккхаргда шоана аьнна, вахар нов. Леппке.

Комиссе председатела из къамаьл деш хезачоа хIанз-м кхоачашхургдар из деррига а аьнна хеталургдар. Бакъда, цо тIадиллар кхоачаш хила гаьна-м хиннадар. Май бетта басар хьоккхаргдолаш СМУ кулгалхошкара расписка а даьккха комиссе цIа хьахийцар. Нах шо-шоашта хьахьожаьча квартирашка чубахар.

Бутт совгIа ха яьннай номер 9 йолча цIагIа нах баха. ХIаьта, хIанз а цу чу газ хьачуйиллаяц, дIайхача хина колонкаш, ваннаш оттаяьяц.

Совнархоза гIишлошъеча управлене спецуправлене кулгалхой сомабаларга хьежаш латт уж гIулакхаш. Газовой колонкаш складе йолаш я, хIаьта газ вай республике шортта йолга массанена а ховш ма дий.

Номер 8 йолча СМУ начальника нов. Власова йоах: оаха цIа эксплуатаце дIалуш колонкаш дIа а оттаяь, газ чуйиллара мел эша балхаш даь даьннадар. Духхьал спецуправлене начальника М. Заготашвиле мекъал мара хIама дац цу гIулакхах дахар.

Октябрьски райисполкома № 6 йолча домоуправлени а цу цIеношка баха нах дукха теркал беш яц.

Номер 1 йолча цIагIа бахача М. Мурдуховича, Н. Болотинас. иштта кхыбараша шоай цIеношкара кхоачамбоацараш дувцаш письмош язду редакцега. Бутт совгIа ха я тха квартирашка 17 градусал лакхагIа йIовхал ца хула. Декабрь бетта штукатурка яь пенаш тIаьда да. Iана замалахьарча цу кIезигача хана докъалург мичад уж. Саьнашка тIаьда гIоа тессай, цхьацанахьара пенаш Iаьрждоннад, хIаьта иштта долча цIеношка батареяша а йIовхал ца елча фу де деза?

Цхьа бутт хьалха денз цаIи, кIира хьалха денз шоллагIбари деха качегаркера батареяш йIоахъю яьш болх беш дац. Кхаьнне а низткъа мара дIоах ца деш хинна цIенош, хIанз болх беш болча цхьан яьво дIоахдергдий? Тхона тамаш хеташ хIама да цIенош шийла доллаше а цу гIулакха доагIа ахча домоуправлене дIанйделга. Маца дIоахлургда цIенош, ваннаш маца оттаергья!—яхаш язду цар. Цу хаттара жоп дала деза Грозненски горисполкома кулгалхоша. ХIаьта цхьанне шоллагIчоа бехк дIатIа а ца бехкаш, шоаш чакх ца доахаш дита балхаш лакхе белгалъяьхача совнархоза управленеша кхоачашделга хьадеха деза нов. Леппке председатель волча паччахьалкхен комиссе.

М. БОТОВ.

Доазол дехьара

Антуан Гизенга геттара къайлаваьккхав

ЛЕОПОЛЬДВИЛЬ, 28 февраль. **ТАСС-а корреспондента Г. Федяшина** хоам бу: Конго яха хий духдувлачара Болабемба яхача гIайрен тIа хьалха санна лирваь чувелла воаллаву Антуан Гизенга. Моттигера кепа йоазуви Iаьдала болхлойи къайладахьа гIерт Гизенга гIайрен тIа хилар а цунгара хьал а. Иштта никъ лаьца ба Гизенга гIулакхах долча хаттараршта луча жопашта кIалхара бувла гIерта ООН викалаш.

Гонахьарча дуненах конголезски патриот кхы а чIоагIагIа лоччкъавар духьа Iаьдало даь керда хIамаш гучадаьлар укхаза. Болабемба яха гIайре карайолча комиссара Бома арадаьккхад, чкъаьрий лувцараштеи кхыча нахаи Гизенга волча гIайрен берда йисташка хьатIабахка бокъо ца луш дола приказ. Цу циркуляро г. Банас (хьалха хинна бельгийски тIема база) декхарийла ваьв, цу районе хиннача моллагIча политически лоархIам болча хIамах Iалаьмате сиха хоам бе, аьнна.

ЦIаькха а бомба эккхийтай

НЬЮ-ЙОРК, 2 март. (ТАСС). Ассошиэйтед Пресс яхача агентства корреспондента беча хоамах, селхан Невадерча американски полигоне лаьттан кIалха ядерни герза тохкам беш английски ядерни бомба эккхийтай.

Атомни энерге комиссе яьча заявлене тIа йоах, из тохкам баьб ВIашагIкхийттача Штаташеи Англеи цхьана.

США полицейскеша ду къиза низаш

НЬЮ-ЙОРК, 1 март. (ТАСС). Американски реакце дIахо а къиза полицейски низаш ду США Коммунистически парте членашта. Селхан Холтцоф яхача вашингтонерча судахочо, суда практике цIаккха а ювца ца хеза решени яьй — 59-шу дола типографски болхло Филип Барта ВIашагIкхийттача Штатий Коммунистически партена хетадаьча 40 хаттара жоп даллалца набахта воаллалва, аьнна.

Американски Компарте гIулакхаш «техкаш» йолча вашингтонски судо дукха ха йоацаш тIавийхавар Барта.

Бирме хинна тIема переворот

ПАРИЖ, 2 март. (ТАСС). Франс Пресс яхача агентства корреспондента Рангунера беча хоамах сийсар цига тIема переворот хиннай.

Бирмански эскара главнокомандующе инарала Не Вина тахан Iурра хьакхайкадир, мехкара Iаьдал эскаро ший бе делла хилар.

Макмиллан сихвеннав

ЛОНДОН, 2 март. (ТАСС). Общинай палате премьер-министра Макмиллана селхан аьлар, США Невада яхача штате лаьттан кIалха ядерни герза тохкам бара кийчо яь яьннай Англи. Тохкам, аьлар цо, «кастта бергба».

Депутаташа-лейбористаша даьча хаттарашта жопаш тийлар Макмиллана. Депутаташа-лейбористаша дIадехар герз Iодиллара хьакъехьарча 18 мехка Комитето ший болх дIаболабалцца, англичанаша а е американцаша а цхьаккха ядерни герза тохкамаш ца дар. Лейбористаша, цу даькъе лейбористски парте лидера Гэйтскелла а белгалдоахар, Женевера переговораш Iалаьмате боккха лоархIам болаш хилар а, конференци дIайолаялалехьа ядерни герзашта тохкамаш дича, цун балха цар чIоаггIа новкъарле ергхилар а. Цхьабакъда, Макмиллана цу къамаьлашта цхьаккха а жоп дала тиганзар.

ЯДЕРНИ ТIОМ ХУЛИЙТАРГБАЦ

ТОКИО, 2 март. (ТАСС). БархI шу хьалха Бакини яхача гIайрен районе эккхийтача американски водородни бомба зулам даьча японций памятни ди белгалдоаккхаш дар селхан японски халкъ.

Радиоактивни облученех венна Кубота дIавелла воаллача, Яидзу (префектура Сидзуока) яхача чкъаьрийлувцархой городе митинг хилар, атомнии водороднии герз дIадаккхара йолча Ерригъяпонски совета инициативах гулъяь.

Митинге къамаьл даьча совета председатела Каору Ясуе японски халкъ тIахьийхар Япони ядерни герзаца юха кийчъяра духьала, цунах управляеми снарядий база яра духьала хаьдда къовсам лоаттабара, тIема союзашта духьал къовсам лоаттабара. Цо аьлар, ВIашагIкхийттача Штаташа ядернии термоядернии герза керда тохкамаш де оттаьйча планашта духьала хоадамболлаш «хургдац» ала декхарийла да японски халкъ. Дерригача прогрессивни низашца цхьана вай декхарийла да уж тохкамаш дIадаха гIорта, аьлар Ясуе.

Токийски педагогически университета профессора Хосино японски халкъ тIахьийхар, Гаьнарча Малхбоале Японех американски стратегически система звено еш, доал деча гIозараша лелаеча политикаца хоадамболлаш къовсам лоаттабара.

ТIаийцача деклараце тIа, митинге дакъа лоацаш хиннараша белгалдаьккхар США-и Японеи доал деча гIозараша Гаьнарча Малхбоале лелаю политика Iалаьмате кхераме хилар. ХIанз ерригача Окинавах ядерни герза база яьй, йоах деклараце тIа. Японерча американски тIема базаех пайда эц ядерни герзаца Iалашъяьча «В-52» яхача американски бомбардировщикаша, США 7-ча флота кемаша.

«Машар бахьан вай лоаттабеча къовсамах, — йоах деклараце тIа, — тийша да дуне доазув доацача иразага е ше хIалак хиларга гIоргхилар. Вай дув буъ, вай кхы а чIоагIагIа цIендаь герз дIадаккхара тIехьа къовсам лоаттабе».

Алжире хинна тIом

РАБАТ, 1 март. (ТАСС). Алжира къам-мукъадаккхара эскараи французски бIунеи юкъе тIом дIахо беш латт Алжире. МАП яхача телеграфни агентства беча хоамах, 27-ча феврале бус къам-мукъадаккхара эскара доакъоша атака яьй Затия яхача юрта юхе ядача французски тIема посташта. Цу тIем тIа алжирски эскаргахьа ваьннав французски эскарца гIулакхе хинна 15 алжирец. Алжирски эскара кара кхаьчад дуккха герзи тIема кхоачамаши. Марсо яхача района къулба - малхбоалехьа хIалакьяьй французски эскара лоархIамера тIема объекташ. Алжирскии французскии тIема доакъошта юкъе иштта довнаш хиннад Тиарете, Аррисе, кхыча моттигашка. Французски бIуна юкъе боабаь а човнаш хинна а нах ба.

Грознерча шахматистий толамаш

«Труд» яхача ДСО центральни Совето Махачкале чакхйоаккхаш латт лични хьалхле яккхара йола полуфинальни 1962 шерара спортивни яхь. Турнире дакъа лоацаш ва 16 шахматист, шоашта юкъе 1961 шера РСФСР чемпион В. Тарасов а, Новосибирскера мастер Н. Крогиус а, Ленинградера къона мастер А. Карелов а болаш. Нохч-ГIалгIайчен цIерах яхье дакъа лоацаш ба мастерий кандидаташ А. Богданови В. Дорошкевиччи.

ПхелагIча туре Грознера А. Богданов лайзар Ростоверча Лиснянскеца, шинне а шоайла ферзаш хувца а хувцаш, тактически приемашца дIадихьар цар ловзар. СовнагIа фигура а йолаш, котваьлар Богданов.

Орджоникидзерча мастерий кандидатаца Савельевца лайзача В. Дорошкевича ловзар юкъе кхаьчача хана ший позици дика тоайир, ладъяхи слонахи ферзе яьккхар цо. Цул тIехьагIа, массехк нийса ход а яь, кот а ваьлар из.

Гусаковеи (Ульяновск) В. Тарасовеи парти цхьаннегахьа совле а йоацаш чакхъяьлар. А. Карелов котваьлар В. Ивлевал (Краснодар).

Пхи тур яьнначул тIехьагIа А. Богдановеи А. Кареловеи пхеннех йиъ йиъ очко яьккхар, Н. Крогиуса — кхоъ ахи.

В. ЛАНСКИЙ.

Редактор М. К. ЛЬЯНОВ.

Тахан кинотеатрашка

Челюскинций цIерахча кинотеатре

Йоккха зал — **«Жоао Коррала къайле».** Долалу: 10, 12, 2, 4, 6, 8, 10.

ЗIамига зал № 1 — берий сеанс — **«Василиса прекрасная».** Долалу: 9, 1. **«Безами шоллагIа пилоти».** Долалу: 1, 3, 5, 7, 9.

ЗIамига зал № 2 — **«Седкъий кIаьнк».** Долалу: 9.30, 11.30. **«Жоао Коррала къайле».** Долалу: 1.30, 3.30, 5.30, 7.30, 9.30.

«Родина» яхача кинотеатре

Берий сеанс — **«Мультипликационни фильмай сборник».** Долалу: 9.

«Жоао Коррала къайле». Долалу: 10.50, 1, 3.10, 5.20, 7.20, 9.20.

5-ча марте **«Нана-Инди»** (2 серий цхьан сеансах). Долалу: 9, 11, 3, 6, 9.

РЕДАКЦЕ АДРЕС: г. Грозный, ЦIеча фронтовикий улица, 15. **Телефонаш:** редактора зам. — 2-07-01; бехктокхама секретара — 2-45-48, партийни вахарен, экономикан, письмойи отделий — 2-25-72; корректорске — 2-30-91;

АДРЕС РЕДАКЦИИ: г. Грозный, ул. Красных фронтовиков, 15. Телефоны: зам. редактора — 2-07-01; ответственного секретаря — 2-45-48, отделов партийной жизни, экономики и писем — 2-25-72; корректорской — 2-30-91.

1918 шерарча 11-ча августа цIерах йола типографи, г. Грозный, Революце проспект, 30/3.

Типография имени 11 августа 1918 года, г. Грозный, проспект Революции 30/3.

СФ05026. Заказ № 1341.

СЕРДАЛО

4-гIа оагI. 4 март, 1962 шу.